

**Módszertani kézikönyv
az EU Generáció képregény-
sorozathoz**

Szerkesztő: Béres Lili

Felelős kiadó: Vámosi Róbert

**Kiadja: Hajdú-Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
Europe Direct Hajdú-Bihar Megyei Európai Információs Pont**

Debrecen, 2005

A kézikönyv nyomdai munkálatait az Európai Bizottság támogatta.

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	4
Módszertani útmutató.....	5
EU történelem.....	9
Dióhéjban.....	9
Háttéranyag.....	9
Ajánlott gyakorlatok.....	11
Ajánlott irodalom.....	11
Európa ünnepei.....	13
Dióhéjban.....	13
Háttéranyag.....	13
Módszertan.....	15
Ajánlott gyakorlatok.....	15
Ajánlott irodalom.....	15
Demokrácia tábor.....	16
Dióhéjban.....	16
Háttéranyag.....	16
Ajánlott gyakorlatok.....	20
Ajánlott irodalom.....	20
Az EU környezetvédelme.....	21
Dióhéjban.....	21
Háttéranyag.....	21
Ajánlott gyakorlatok.....	22
Ajánlott irodalom.....	22
Ifjúság 2000-2006 program.....	24
Dióhéjban.....	24
Háttéranyag.....	24
Ajánlott gyakorlatok.....	27
Ajánlott irodalom.....	27
Tolerancia és esélyegyenlőség.....	28
Dióhéjban.....	28
Háttéranyag.....	28
Módszertan.....	32
Ajánlott gyakorlatok.....	36
Ajánlott irodalom.....	36

Gyakorlatok leírása.....	38
A „csak”-ok törzse.....	39
Kilenc pötty.....	40
Futóhomok pálya.....	41
A témához való kötődést.....	43
Színes puzzle.....	45
Szó-DNS.....	48
Milyen magas Alfréd?.....	49
A Deriaiak.....	54
A választások ideje.....	59
Azt nézd, mire képes.....	62
Bejöhetek?.....	66
Szószedet.....	68
Felhasznált irodalom.....	71

Bevezető

Az EU Generáció képregény-sorozatot a Hajdú-Bihar Megyei Európai Információs Pont (jogutód: Europe Direct Hálózat Hajdú-Bihar Megyei EIP) készítette el egy az Ifjúsági, és Sportminisztérium (jogutód: Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium) által kiírt pályázat keretében. A képregény elkészítésének ötlete elsősorban a 10-14 éves korosztály számára készült európai uniós információs anyagok hiányából fakadt. A sorozatot eljuttott a megye összes általános és középiskolájába, illetve a megyei nevelő-szülői hálózat és lakásotthon-hálózat lakásaiba.

Bár a képregény-sorozat eredetileg a 10-14 éves korosztály számára készült, a középiskolák is pozitív visszajelzést adtak a képregény használhatóságáról. Ezekre a tapasztalatokra alapozva jelen kézikönyv minden témakörhöz tartalmaz olyan feladatokat is, melyek a 15-18 éves korosztály számára adnak kiindulópontot az egyes témák mélyebb tanulmányozásához. Természetesen az ő esetükben a képregények önmaguk elsősorban gondolatébresztő szerepet töltenek be.

A képregény kihelyezése után több pedagógus is jelezte az igényt egy olyan kiadványra, amely gyakorlati megközelítéssel segítené a képregények felhasználását a napi oktatásban. Ennek az igénynek kíván megfelelni az alábbi kézikönyv azzal a határozott céllal, hogy segítse a nem-formális oktatási módszerek elterjedését az oktatásban az Európai Unióval kapcsolatos oktatási tevékenységben is. A kézikönyv létrehozásában szakmai segítséget nyújtottak a Hajdú-Bihar Megyei EU Tanterem-hálózatban együttműködő tanár kollégák, illetve a Europe Direct Hálózat Hajdú-Bihar Megyei EIP munkáját segítő fiatalokból álló önkéntes csoportok tagjai.

Remélem hasznosnak fogják találni a kézikönyvet mind a kollégák, mind a fiatalok.

A szerkesztő

Módszertani útmutató

Az alábbiakban a plakátsorozathoz kapcsolódóan megtalálják az adott témák kifejtését, az ezek mélyebb feldolgozásához ajánlott más irodalmak felsorolását, illetve olyan, a nem-formális oktatás módszertanára épülő gyakorlatokat, amelyek segítenek a csoportok figyelmének felkeltésében, a könnyebb megértésben.

A háttéranyag és a feldolgozásához ajánlott módszerek minden téma esetében jó alapot jelentenek a csoportos tréning-gyakorlatok lebonyolításához, a téma kicsit mélyebb tanulmányozásához. A háttéranyag feldolgozásában számos lehetőség kínálkozik a non-formális oktatás eszközeinek felhasználására. Az általános iskolás korosztály számára például, jellemzően a sok mozgással, élénk színekkel, feladatokkal játszó keltheti fel a fiatalok figyelmét, illetve az ő esetükben még fontos lehet a szövegértés ellenőrzését szolgáló feladatok használata játékos formában.

Ilyen feladat lehet például a Folyó gyakorlat, amelynek lényege, hogy a csoportot 4-5 fős csapatokra bontjuk. Az egyik padsort kinevezzük folyónak, amelyen a székek a lépőkövek (három elég, illetve ha nincs elég hely, akkor jó felrázó gyakorlatot jelent egy gyors teremrendezés). Kettesével állnak fel a csapatok egymással szemben. A cél az, hogy megszerezzék a másik csapat embereit. Minden csapattagnak meg kell próbálnia átkelni a folyón, mindkét csapatból felváltva. Amint rálép egy lépőkőre, az ellenfél csapatból, a háttéranyagból kérdést tesznek fel neki (rövid, tényszerű). Ha 30 másodpercen belül tud válaszolni, akkor a következő köre léphet, és ott várja meg amíg újra rá kerül a sor. Ha nem tud válaszolni, vagy nem időben, akkor elsüllyed a lépőkő és ő a másik csapat fogságába esik. Így kelhet át a folyón. Az a csapat nyer, aki vagy hamarabb és több foglyot ejt, vagy több emberét juttatja át a másik oldalra. Természetesen számos variációja van ennek a játéknak is, de az alap gondolat mindenképp a szövegértés visszaellenőrzése.

Szintén ilyen feladat lehet például a klasszikus amőba, amikor az 5 kör vagy x megszerzéséhez a kérdések megválaszolásán át lehet csak eljutni. Egy 5x5-ös négyzetet felosztunk ablakokra, mindegyiket beszámozzuk, és a csapatok a számok alapján választanak, amelyekhez a tanár kérdéseket társít. Vigyázni kell, hogy gondolkodás

nélkül mondjuk a számokhoz tartozó kérdéseket akkor is, ha nincs előre beszámozva, mert ilyenkor igen fejlett az igazságérzésük, ha azt hiszik, hogy a tanár válogat a kérdések között. Amennyiben a másik csapat tudja a választ, rabolhat. Ebben az esetben a tanár teszi fel a kérdéseket a két csapatnak. Mindkét játék erős csapatépítő játék is egyben. Bár elsősorban az általános iskolai korcsoport számára ajánlható, tapasztalataim szerint remekül működik a középiskolás korosztály körében is mindkét gyakorlat, bár náluk már érdemes valamilyen jutalmat felajánlani. A kisebbek még magáért a játékért és a győzelemért is motiválhatóak a gyakorlatra. Mindemellett a különböző gyorsasági játékok is nagyon hatékonyak – pl. konkrét információkeresés a szövegben, illetve a szétvágott szöveg összeillesztése és ez alapján pár kérdés megválaszolása. Rövidebb, frissítő gyakorlatnak akár a klasszikus Ország-város játékot is alkalmazhatjuk az Európai Unió országokra.

A középiskolások számára elsősorban a további kutatómunkát, a mélyebb értelmezést elősegítő gyakorlatok jelenthetnek jó alapot a csoportos tréning-gyakorlatok lebonyolításához. Mindig jó lehet a vitatechnika alkalmazása, főleg az idősebb korosztály esetén. A fölös energiákat remekül levezeti és nagyon jó csapatot kovácsol egy jól strukturált vita. Egy technika lehet például az a klasszikus módszer, hogy két csapatra osztjuk a fiatalokat, megadunk egy állítást az adott témakörhöz kapcsolódóan, és meghatározzuk, hogy melyik csapat fog mellett és melyik ellene érvelni. Mindkét csapat kap kb. 15 percet a felkészülésre, és utána elkezdődhet a moderált vita, amelyben a tanár játsza a moderátor szerepét. Érdemes csak akkor közbeavatkozni, ha már nagyon szükséges. Mindenképp meg kell adni egy határidőt, amikor a vitapartnereknek valamilyen közös deklarációt vagy legalábbis egy véleményt kell megfogalmazniuk. Ha nincsenek rászorítva az együttműködésre, annyira beleélik magukat, hogy a vita egy idő után teljesen lényegét veszti és már csak a vita maga fogja érdekelni őket. Vitaindító mondatok mindenképpen kissé provokatívak kellene, hogy legyenek, különben nem inspirálnak vitára. Ilyenek lehetnek például:

„A demokrácia nem hatékony, mert nem tudja egységbe foglalni a gazdaságot és a társadalmat.”

„A környezetvédelem a politikusok és a nagyvállalatok feladata, a kisember hiába próbál változtatni.”

„A globalizáció és az európai tudatosságra nevelés veszélyezteti a nemzeti kultúrák fennmaradását.”

„Az Európai Egyesült Államokat kellett volna megvalósítani, akkor most sokkal jobb lenne nem csak az Európai Unió működése, hanem az emberek életszínvonala is.”

„Az Európai Uniós támogatások végső soron mindig a tehetősebbeknek kedveznek.”

„A férfiaknak is kell esélyegyenlőséget biztosítani.”

Szintén a nagyobb korosztály számára lehet hatékony, elsősorban például a szituációs játékok használata. Rengeteg variáció lehet például egy tárgyalás lebonyolítására a környezetvédők és az ipari lobby, vagy a tudományos szakértők és a kormányzat / Európai Bizottság között. Ebben az esetben érdemes megadni a konkrét témát, a követeléseket és a mandátumot (milyen kompetenciái vannak, meddig mehet el a tárgyalásban, mit ajánlhat fel) minden tárgyaló félnek. Szintén szituációs játék lehet egy jogi eset eljátszása (ld. Eur-lex: europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm) az Európai Bíróságon, vagy egy parlamenti vita lefolytatása az Európai Parlamentben (www.europarl.eu.int).

Szintén érdekes lehet az egy-egy témakörben, csoportokban plakát vagy montázs készítése újságokból kivágott képek, cikkek segítségével. Ezek értékelése közös megbeszélés keretében történik, amikor a csapatok elmondják műveik alapján véleményüket az adott témáról. Természetesen itt megint érdemes lehetőséget biztosítani a csapatok véleményének ütköztetésére.

Minden témánál fel lehet vetni a „Ha mi lennénk/lettünk volna (a történelem esetében) kormányon, akkor...” mondatot. A feladat egy misszió meghatározása és a misszió megvalósítását elősegítő kormányprogram kidolgozása az adott témakörben. Ezt a feladatot érdemes projekt-munkaként kiadni otthoni megvalósításra csoportokban 1-2 hetes határidővel. A pályamunkákban érdemes megkérni a fiatalokat, hogy azt is vegyék figyelembe és prezentálják, hogy a közvéleménynek hogyan kívánják bemutatni kormányprogramjukat. A bemutató alkalmával a csapatok egymást értékelik. Mindemellett a fiatalabb korosztálynál meghatározott szövegértési gyakorlatok szintén alkalmazhatóak, természetesen inkább figyelemfelkeltőként, mint fő gyakorlatként. Ennél

a korosztálynál már akár az esszé vagy glosszairás is meghatározható akár egyéni, akár csoportmunkaként, amikor a sikeres munkák akár az ED HBM EIP honlapjára is felkerülhetnek.

Az ajánlott gyakorlatok részben meghatározott tréning-gyakorlatok mindkét korosztály esetében felhasználhatóak.

Külön módszertani részt tartalmaz az Európa ünnepei és a Tolerancia és esélyegyenlőség című fejezet. Az ünnepek témaköre nehezen megfogható, így szükségesnek láttuk egy nagyon rövid kiegészítő módszertani rész beillesztését. A Tolerancia és esélyegyenlőség esetében a téma önmagában is sok kérdést rejt, illetve bonyolultabb összefüggéseket. Mindemellett az oktatásban is csakúgy, mint a mindennapi életben még új területnek számít, így minden kiegészítő információ fontos lehet. Remekül használható az anyag mind a téma értelmezésében, mind a gyakorlati felhasználásban.

EU történelem

Dióhéjban

A fiatalok tanulás közben találkoznak EU Manóval, aki elviszi őket egy időutazásra, amely során megismerkednek az Európai Unió történelmének egyes állomásaival.

Háttéranyag

Az egyesült Európa képe valaha csak a filozófusok és a látnokok képzeletében élt. Victor Hugo például egy humanista ideálon alapuló, békés „Európai Egyesült Államokat” képzelt el. A két borzalmas háború azonban, mely a 20. század első felében sújtotta a kontinentet, darabokra zúzta ezt az álmot.

A második világháború romjaiból mégis új reménység született. A háború alatt a totalitarizmus ellen küzdők elhatározták, hogy véget vetnek a nemzetközi gyűlölködésnek és rivalizálásnak, és a volt ellenfelek között tartós békét hoznak létre. 1945 és 1950 között néhány bátor államférfi, köztük Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide de Gasperi és Robert Schumann összefogott, hogy meggyőzzék népüket arról: elérkezett az idő, hogy új korszakba lépjenek. Az „új korszak” egy elképzelést takart, mely új rendet jelentene Nyugat-Európában, olyan új rendet, mely Európa polgárai, és nemzetei közös érdekein alapulna, és amely a jogállamot és az országok egymás közötti egyenlőségét biztosító alapszerződésekre épülne.

Kezdetek: háború és béke

Európa századokon keresztül gyakori és véres háborúk színhelye volt. 1870 és 1945 között Franciaország és Németország háromszor is hadban állt egymással, aminek emberek tömege esett áldozatul. Számos európai vezető osztotta azt a meggyőződést, hogy az országaik közötti hosszantartó béke biztosításának egyetlen lehetősége a gazdasági és politikai egységesülés.

1950-ben a francia külügyminiszter Robert Schuman, Jean Monnet által ihletett beszédében javaslatot tett a nyugat-európai szén- és acélipar összevonására. Ennek eredményeként hozták létre 1951-ben az Európai Szén- és Acélközösséget (ESZAK) hat tagállam részvételével: Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, a Német Szövetségi Köztársaság és Olaszország. A tagországok a független, szupranacionális (nemzetek felett álló) ún. "Főhatóság"-ot ruházták fel a szén-és acéliparaikat érintő döntések jogával. A Főhatóság első elnöke Jean Monnet volt.

Három közösségtől az Európai Unióig

Az ESZAK sikere olyan nagy volt, hogy néhány éven belül a "hatok" úgy döntöttek, hogy továbblépnek és gazdaságaik más szektorait is egységesítik. 1957-ben aláírták az Európai Atomenergia-Közösséget (EURATOM) és az Európai Gazdasági Közösséget [EGK] létrehozó Római Szerződést. Megkezdődött a tagállamok közötti kereskedelem akadályainak elhárítása és a "közös piac" létrehozása.

1967-ben összeolvadtak az európai közösségek intézményei. Ettől kezdve egyetlen Bizottság, egyetlen Miniszterek Tanácsa és egyetlen Európai Parlament létezik.

Az Európai Parlament képviselőit eredetileg a nemzeti parlamentek választották, 1979-ben viszont megtartották az első közvetlen választásokat, és ez lehetővé tette azt, hogy a

tagállamok polgárai az általuk választott képviselőre szavazhassanak. Azóta ötévente tartanak közvetlen választásokat.

A Maastricht-i Szerződés (1992) a tagállamok közötti együttműködés új formáit vezette be - például a védelmi politika és az "igazság- és belügyek" esetében. A kormányközi együttműködésnek a már létező "közösségi" rendszerhez való hozzáadásával a Maastricht-i Szerződés létrehozta a megerősített és új hatáskörökkel ellátott közösségi intézményeken alapuló Európai Uniót (EU).

Integráció = közös politikák

Az EU-tagállamok közötti gazdasági és politikai együttműködés azt jelenti, hogy ezeknek az országoknak sokféle kérdésben közös döntéseket kell meghozniuk. Ezért közös politikát dolgoztak ki nagyon sok területen: a mezőgazdaságtól a kultúráig, a fogyasztóvédelemtől a versenypolitikáig, a környezetvédelemtől és energiaügyektől a közlekedésig és a kereskedelemig.

Az első években a szén- és acélszektor közös kereskedelmi politikájára, valamint egy közös agrárpolitika kidolgozására fektették a hangsúlyt. Később az idő haladtával és a felmerülő igényeknek megfelelően a közös politika skálája újabb és újabb területekkel bővült. A változó körülmények következtében néhány kulcsfontosságú politikai célkitűzés is megváltozott. Az agrárpolitika célja például már nem az, hogy minél több élelmiszert termeljünk a lehető legolcsóbban, hanem az, hogy azokat a gazdálkodási módszereket támogassuk, amelyek egészséges, kiváló minőségű élelmiszert állítanak elő és egyben a környezetet is kímélik. Számos EU-politika veszi figyelembe a környezetvédelem szükségességét.

Ugyancsak fontossá vált az Európai Unió kapcsolata a világ többi részével. Az EU jelentős tárgyalásokat folytat harmadik országokkal kereskedelmi és segélyegyezményekről, valamint munkálkodik a Közös Kül- és Biztonságpolitika kidolgozásán.

Egységes piac: az akadályok elhárítása

Időbe került, míg a tagországoknak sikerült az egymásközi kereskedelem útjában álló összes akadályt elhárítani és "közös piacuk"-ból egy olyan igazi egységes piacot kovácsolni, amely biztosítja az áruk, szolgáltatások, személyek és a tőke szabad mozgását. Az egységes piac hivatalosan 1992-ben valósult meg, bár még bizonyos területeken a mai napig is sok a tennivaló, pl. a pénzügyi szolgáltatások valóban egységes piacának megteremtése érdekében.

A 90-es években egyre könnyebbé vált az emberek számára az Európán belüli mozgás, mivel az EU belső határainak többségén megszüntették az útlevél- és vámkezelést. Ennek egyik eredménye az uniós polgárok nagyobb mobilitása. 1987-óta például több mint egy millió európai fiatal tanult külföldön az EU támogatásával.

Egységes valuta: euró a zsebedben

1992-ben az EU döntést hozott a gazdasági és monetáris unió (EMU) megteremtéséről, amely magában foglalja az Európai Központi Bank által irányított egységes európai valuta bevezetését. A közös valuta - az euró - 2002. január 1-én valósult meg, amikor euró bankjegyek és pénzermék váltották fel a nemzeti valutát az Európai Unió 15

tagállamából 12-ben (Ausztria, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország).

Az egyre gyarapodó család

Az EU mérete az egymást követő bővítési hullámok következtében megnövekedett. Dánia, Írország és az Egyesült Királyság 1973-ban csatlakozott az EU-hoz, őket követte Görögország 1981-ben, Spanyolország és Portugália 1986-ban, valamint Ausztria, Finnország és Svédország 1995-ben. 2004-ben az Európai Unió tíz új országot üdvözölt: Ciprus, a Cseh Köztársaság, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Szlovákia és Szlovénia. Bulgária és Románia csatlakozására várhatóan 2007-ben kerül sor, Horvátország és Törökország pedig 2005-ben kezdi meg a csatlakozási tárgyalásokat. A kibővült EU hatékony működésének biztosítása érdekében le kellett egyszerűsíteni a döntéshozatal rendszerét. A Nizzai Szerződés ezért új szabályokat állapított meg az EU intézményeinek méretével és azok működésével kapcsolatban. A Nizzai Szerződés 2003. február 1-jén lépett életbe. 2006-ban helyét majd átveszi az EU új alkotmánya – amennyiben az EU minden tagállama jóváhagyja.

Az Európai Unió alkotmányos alapját a következő szerződések alkotják:

a Párizsi Szerződés, mely 1951-ben létrehozta az Európai Szén-és Acélközösséget (ESZAK),

a Római Szerződések, melyek létrehozták az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) és az Európai Atomenergia-közösséget (Euratom) 1957-ben.

Ezen alapszerződéseket a következő szerződésekkel módosították:

Egységes Európai Okmány (1986),

Szerződés az Európai Unióról (Maastricht, 1992),

Amszterdami Szerződés (1997) és

Nizzai Szerződés (2001).

A fenti szerződések szoros jogi köteleket hoztak létre a tagállamok között. A közösségi jogszabályok, amellet hogy közvetlenül alkalmazandóak az EU polgáira, meghatározott jogokkal ruházzák fel őket.

Ajánlott gyakorlatok

Szó-DNS

A „csak”-ok törzse

9pötty

Futóhomok pálya

Ajánlott irodalom

Európa 12 leckében

Készítette: Pascal Fontaine

Kiadja: Európai Bizottság Sajtó- és Tájékoztató Főigazgatóság, Brüsszel
2003.

A tovább bővülő Európai Unió
Kiadja: Európai Bizottság, Luxemburg
2001.

E, mint Európa
Készítette: Madari Ákos
Jövők az új évezred Európája Alapítvány, Budapest
2002. december

Kézikönyv az Európai Unióról
Készítette: Horváth Zoltán
Kiadja: Földkör Kiadó
2002.

Európa ünnepei

Dióhéjban

Egy házi feladat kapcsán a fiatalok utazásra indulnak EU Manó segítségével és megismerkednek egy-két különleges ünneppel, népszokással.

Háttéranyag

Ünnepek és jelképek - A zászló története

Az európai zászló, amely nem csupán az Európai Unió jelképe, hanem Európa népeinek szélesebb értelemben vett egységét és identitását is szimbolizálja. Az aranysárga csillagok által alkotott kör az európai népek közötti szolidaritást és a harmóniát jelképezi. A csillagok száma és a tagállamok száma között nincs összefüggés. Azért szerepel 12 csillag a zászlón, mert a 12-es szám ősidők óta a tökéletesség, a teljesség és az egység jelképe. Éppen ezért az Unió bővítéseitől függetlenül a zászló nem változik.

A zászló története 1955-ig nyúlik vissza, amikor még csak a mai Európai Unió csak az Európai Szén- és Acélközösség elődje létezett mindössze 6 tagállammal. A különálló és több tagállamot számláló Európa Tanácsot azonban évekkel korábban hozták létre azzal a feladattal, hogy küzdjön az emberi jogokért és támogassa az európai kultúrát.

Az Európa Tanács sokáig gondolkozott azon, hogy milyen jelképet válasszon magának. Végül viták sorozata után fogadta el a ma is használatos, kék alapon kör alakban elhelyezkedő 12 aranysárga csillag tervét. Számos nép hagyományvilágában a 12-es szám a tökéletesség szimbolizálása mellett utal az év hónapjaira és az óralap számaira is. A kör pedig egyebek között az egység szimbóluma. Megszületett tehát az európai zászló, az európai népek közötti ideális egység jelképe.

Az Európa Tanács a későbbiekben szorgalmazta, hogy a többi európai uniós intézmény is fogadja el a zászlót saját jelképének, majd 1983-ban az Európai Parlament megszavazta a zászló európai uniós jelképpé emelését. Végül 1985-ben a zászlót valamennyi uniós tagország állam- és kormányfője az Európai Unió - akkoriban Európai Közösségek - hivatalos emblémájaként fogadta el.

A zászlót 1986 eleje óta használja valamennyi európai intézmény. Az európai zászló az Európai Bizottság, az Unió végrehajtó szervének egyetlen jelképe, míg a többi intézmény és testület az európai zászló mellett egyéb saját jelképpel rendelkezik.

Európa nap

Valószínűleg Ön is megfigyelte már például a naptárakban, hogy május 9-ét „Európa napjaként” jelölik, és talán el is gondolkozott azon, mit jelenthet ez az ünnepnap. Európában feltehetően csak nagyon kevesen tudják, hogy 1950. május 9-én történt a mai Európai Unió létrehozásához vezető első lépés megtétele.

1950. május 9-én Robert Schuman előterjesztette Európa újjászervezésére vonatkozó javaslatát, mely elengedhetetlen feltétele volt a békés kapcsolatok fenntartásának. Ezt a "Schuman-nyilatkozat" néven ismert javaslatot tekintjük a mai Európai Unió megszületéséhez vezető első lépésnek.

Május 9. mára európai szimbólummá vált (Európa Nap), amely az EU zászlójához, himnuszához és az egységes valutához (az euró) hasonlóan az Európai Unió politikai egységét jelképezi. Az Európa Nap alkalmából olyan rendezvények és fesztiválok

kerülnek megrendezésre, melyek Európát közelebb viszik a polgárokhoz, az Unió népeit, pedig egymáshoz.

Ezen a napon Párizsban, egy egész Európát elnyelő harmadik világháború veszélyének fenyegető árnyékában, Robert Schuman francia külügyminiszter a sajtó előtt felolvasta azt a nyilatkozatot, melyben felhívta Franciaországot, Németországot és más európai államokat, hogy egyesítsék szén- és acéltermelésüket, ezzel megteremtve az "európai szövetség első konkrét alapjait".

Javaslatának lényege egy nemzetek felett álló európai intézmény volt, melynek feladata a szénbányászat és az acélgyártás irányítása, vagyis azoké az ágazatoké, melyek akkoriban mindennemű katonai hatalom alapját képezték. Javaslatával azokhoz az országokhoz fordult, melyek a háború folyamán majdnem elpusztították egymást, s ennek következtében kénytelenek voltak viselni a konfliktus anyagi és erkölcsi következményeit.

Mivel tehát az egész folyamat ezzel a nappal vette kezdetét, az EU vezetői 1985-ben, a milánói csúcstalálkozón úgy határoztak, hogy "Európa Napja" május 9-én kerüljön megünneplésre.

Minden ország, amely demokratikus úton dönt az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról, elfogadja annak alapvető, a békét és a szolidaritást hirdető értékeit. Ezek az értékek szabnak irányt a gazdasági és társadalmi fejlődésnek, mely a környezetvédelemre és a régiókra vonatkozó kérdéseket is szem előtt tartva a polgárok számára megfelelő életminőséget biztosít.

Bár Európa, mint egység, évszázadok óta létezik, régen azonban szabályok és intézmények hiányában az egységét létrehozó tényezők nem voltak elégségesek ahhoz, hogy megakadályozzák a tragikus történelmi fordulatok bekövetkeztét. Európa integrációja nem egy nap, de nem is néhány évtized alatt fog megvalósulni. Hiányosságokat még nagy számban találhatunk, és nyilvánvaló tökéletlenségekre is van példa. A második világháborút követően útnak indított terv még mindig nagyon friss. Régen az Európa egyesítésére irányuló minden erőfeszítés egy csoportnak a többi feletti gyakorolt dominanciáján alapult. Ezek az egyesítési kísérletek azért nem lehettek tartósak, mivel a meghódítottaknak egyetlen törekvésük volt: visszanyerni szabadságukat. A mostani cél ettől alapvetően különbözik: olyan Európát akarunk építeni, amely tiszteletben tartja az ott élő valamennyi nép szabadságát és identitását. Európa csak a népeit egyesítve tudja saját kezébe venni sorsa alakulását és pozitív szerepet játszani a világban.

Az Európai Unió polgárai szolgálatában áll. Miközben az európai polgárok megtartják saját jellegzetes értékeiket, hagyományaikat és nyelvüket, fontos, hogy otthonosan érezzék magukat az "európai hazában".

Az Európai himnusz

Ez a himnusz nem csupán az Európai Unió, hanem a tágabb értelemben vett Európa himnusza is. A dallam Ludwig van Beethoven 1823-ban komponált IX. szimfóniájából származik.

A szimfónia utolsó tételében Friedrich von Schiller 1785-ös versét, az Örömodát zenésítette meg Beethoven. A vers Schiller idealista látomását fejezi ki az emberek között kialakuló testvériségről - s e látomást Beethoven is osztotta.

1972-ben az Európa Tanács (amelynek nevéhez köthető az európai zászló megalkotása is) himnuszának fogadta el Beethoven Örömdáját. A híres karmestert, Herbert von Karajant kérték fel, hogy írjon három hangszeres kíséretet - zongorára, fúvós hangszerekre és szimfonikus zenekarra. Szavak nélkül, a zene egyetemes nyelvén, e himnusz az Európában hirdetett szabadság, béke és szolidaritás ideáljait fejezi ki.

1985-ben az Európai Unió állam- és kormányfői az Európai Unió hivatalos himnuszának fogadták el. Célja nem az, hogy átvegye a tagországok nemzeti himnuszának helyét, hanem az, hogy megünnepelje a tagországok által osztott közös értékeket és egységüket a sokszínűségben.

Módszertan

Az Európai Unió tagállamainak ünnepei számos különlegességet tartalmaznak. Mindemellett itt jó alkalom nyílik az európai uniós értékek, jelképek megtanítására.

A javasolt módszer ebben az esetben a kötetlen beszélgetés és a fiatalok orientációja az ünnepek eszmei és erkölcsi mondanivalójára. Az ünnepekhez kapcsolódó beszélgetés orientálja őket a kulturális elemek, hátterek, interkulturális különbségek és hasonlóságok megértésére.

Ajánlott gyakorlatok

A téma specifikuma miatt inkább az általános kommunikációs gyakorlatok javasoltak. Mindemellett egy ötlet börszét érdemes tartani a résztvevőkkel, amely során felsorolják az általuk ismert Európai Unió jelképeket, illetve a tagországok ünnepei közül, amelyeket ismerik, ezek jellegzetességeit, idejét és a megünneplés módját.

A „csak”-ok törzse

A témához való kötődést

Milyen magas Alfréd?

9pötty

Ajánlott irodalom

Mivel ez a téma nem egy egzakt módon kutatható terület ezért külön irodalmat nem jelöltünk meg. Mindazonáltal javasoljuk az alkalom előtt az „Európa Ünnepei” vándorkiállítás anyagának megtekintését amelyet a Europe Direct hálózat Hajdú-Bihar Megyei Információs pontban érhetnek el. Ajánljuk még figyelembe venni a nemzeti és vallási ünnepek naptári felsorolását.

Demokrácia tábor

Dióhéjban

Egy több nemzet fiataljait befogadó ifjúsági táborban ismerkednek a fiatalok a demokrácia történetével és gyakorlatával.

Háttéranyag

A demokrácia két legfőbb formája a közvetlen és a képviseleti demokrácia. A közvetlen demokrácia lényege, hogy az állampolgárok személyesen vesznek részt a törvényhozásban, a közügyek eldöntésében. Közvetett vagy képviseleti demokrácia esetén a nép az általa választott képviselők révén alkotja a törvényt, gyakorolja a közhatalmat. A történelem első demokráciái (görög poliszok) közvetlen demokráciáknak tekinthetők. A közvetlen demokrácia – az elmélet szerint – bizonyos előfeltételek nélkül nem működőképes: kis létszámú népesség, a polgárok többsége aktívan politizál, és a népi gyűléseken csak egyszerű kérdések merülnek fel. A modern állami demokrácia alapvetően közvetett, de fellelhetőek benne a közvetlen demokrácia egyes intézményei is, melyek számos esetben lehetőséget biztosítanak a képviseleti demokrácia hibáinak ellensúlyozására. Ilyen jogintézmények az országos, ill. helyi *népszavazás*, *népi kezdeményezés*; a helyi önkormányzatokról szóló törvény szerint a képviselőtestület által évente legalább egyszer megtartott *közmeghallgatás*, amelyen az állampolgárok és a helyben érdekelt szervezetek képviselői közérdekű kérdést és javaslatot tehetnek; továbbá a szintén a helyi önkormányzatokhoz fűződő *lakossági fórumok*, amelyek a lakosság, az állampolgári szervezetek közvetlen tájékoztatását, a fontosabb döntések előkészítésébe való bevonását szolgálják.

Demokrácia (a görög demos = nép szóból) = Népuralom: az az államforma, amelynél a fenségjogok (törvényhozás és kormányzás) a nép (vagyis az emberi társadalom) kezében vannak. Jelenti tehát az emberek jogainak elismerését, a kiváltságok és a társadalmi előjogok tagadását, népegyenlőséget, a szabad akarat gyakorlása feltételeinek meglétét, így a szabad akarat érvényesülését.

Demokráciáról - a fogalom legegyszerűbb szintjén - akkor beszélünk, ha együtt élő, egymásra utalt emberek maguk hozzák a közös életükre vonatkozó döntéseket, olyan módon, hogy minden felnőttnek egyenlő joga van a döntési folyamatban való részvételre. A demokrácia két alapelve: a *többségi döntés*, és az *alulról szerveződés (szubszidiaritás)*. A szubszidiaritás - XI. Pius pápa Quadragesimo Anno című enciklikájának megfogalmazásában (Qu. A. 1931 86-91.) - azt jelenti, hogy "a központi irányításnak nem szabad magára vennie vagy magasabb fokú szervezetre bíznia olyan feladatkörök elvégzését, aminek az ellátására alacsonyabb fokú és rangú autonóm egységek is képesek, saját kezdeményezésükből és saját eszközeikre támaszkodva."

Az ember társas lény. Bár rendkívüli körülmények között, ideig-óráig egy magányos ember is életben tud maradni, de az a természetes, hogy az emberek csoportokban, közösségekben élnek. Az a természetes, hogy az egy közösséget alkotó emberek közösen döntenek a többeket, vagy mindnyájukat érintő dolgokról. A természetjognak megfelelő együttélési mód tehát a demokrácia.

Ósi gyakorlat, hogy egymás mellett élő több, vagy több tucat család - egy-egy falu - időről-időre vezetőt - *bíró*t - választ, akinek feladata a többeket vagy mindenkit érintő ügyek eldöntése, vagy a közös döntés megszervezése és végrehajtása. Tulajdonképpen a bíróra rábízta a falu felnőtt lakossága, hogy a közösség nevében, a közösséget *képviselve*

járjon el. Amikor a falugyűlésen a közösség tagjai közvetlenül döntenek a falu ügyeiről, *közvetlen demokrácia* működik. Erre nyilván csak ritkán, nagyon fontos ügyekben kerül sor. Az ennél kisebb ügyekben a falu közösségét képviselő bíró dönt, és gondoskodik a döntés végrehajtásáról is. Ez a *képviselési demokrácia* működése.

Történelmileg úgy alakult, hogy nagyobb együtt élő csoportok nem egy képviselőre - a bíróra - bizzák a közügyek intézését, hanem többre, akik *képviselőtestületet* alkotnak, és többségi határozatok alapján intézik az ügyeket.

A társadalmi tevékenység három alapvető szférája: *a szellemi-kulturális, a jogi-politikai és a gazdasági szféra*. Az egészséges, demokratikus társadalmi élet követelménye, hogy mindegyik szféra maga igazgassa önmagát a sajátosságának megfelelő intézményekkel és módszerekkel, és egyik szféra se szólhasson bele hatalmi súllyal a másik működésének tartalmi kérdéseibe (ne uralkodjék a másik fölött), bár kölcsönhatásuk törvényszerű. *Ez a társadalmi hármastagolódás elve* (R.Steiner).

A SZELLEMI-KULTURÁLIS SZFÉRA feladata, hogy teret adjon a képességek kibontakoztatására. E szféra alapelve a **szabadság**, hiszen minden ember szabadon akarja fejleszteni magát. Itt az egyéni cselekvés korlátja csupán az, hogy senki nem korlátozhatja más szellemi szabadságát. E szférában az együttműködők közös döntéseiket nem többségi szavazással, hanem *egyetértésben* (konszenzussal) kell, hogy hozzák.

Megfontolandó "a '*szabadságot a szellemi életnek*' követelés igazi jelentése. A megismerés iránti lelki vágyamban semmiképp nem vagyok szabad. A valóság kényszerítő, mivel nem tudok a megismertnek ellene gondolkodni. Legfeljebb abban vagyok szabad, hogy az ismeretem szerint, vagy ezzel szemben cselekszem, de ennél már elhagyom a (tiszt) szellemi életet. A szellemi élet szabadságát ezért egyvalaki maga soha nem tudja tetten érni. **Ez egy szociális követelmény, amelynek meg kell akadályoznia, hogy az emberre olyan igazságokat rákényszerítsenek, amiket ő nem tud elismerni, és amik ezért lelki életére károsak. ... A szellemi élet társadalmi szabadságánál tehát mindig a másként-gondolkodás szabadságáról van szó.**" (D. Brüll "Antroposophische Sozialimpuls" Novalis Verlag 1984.)

A *kutató és művészeti alkotó tevékenységnél* tartózkodni kell bármely irányzat, iskola, nézet jogi és/vagy gazdasági eszközökkel való háttérbe szorításától vagy kedvezményezésétől, uralkodjék a kulturális sokszínűség.

A JOGI-POLITIKAI SZFÉRA feladata: a jogérzék konkretizálása törvények megalkotásával és betartatásával. A ma már általánosan elterjedt jogérzék megköveteli, hogy a jogi ügyekben minden ember szavazatának egyenlő súlya legyen, ezért e szféra alapelve az **egyenlőség** a törvény előtt, a döntésekben való részvétel és a személyiség-fejlődés esélyei terén. (Ez utóbbi a *szociális egyenlőség*.) *Ebben a szférában van helye a szavazásnak, a többségi döntésnek.*

A jogi élet "magában foglal minden viszonyt, amelyben az egyes ember közvetlenül szembenáll az egyes emberrel ... tekintet nélkül a képességeire, tekintet nélkül gazdasági pozíciójára." (R.Steiner "A gazdasági élet kardinális kérdései" Dornach, 1962.) A jogéletben "az érző ember tevékenykedik. Ahol nem a római jogtudomány-ágról, hanem valódi jogi átélésről van szó, az alap a jogérzés." (D. Brüll i.m.)

A jogi-politikai szféra fontos területe a *gazdasági élet keretszabályainak* megalkotása és betartatása.

A GAZDASÁGI SZFÉRA feladata: a szükségletek gazdaságos kielégítése, a jogi-politikai szféra által meghatározott keretek között. Minden ember érdekelt abban, hogy a

szüksős földi szükségletkielégítő eszközöket testvériesen osszák el. E szféra alapelve tehát a **testvériség** (hűvösebb szóval: a szolidaritás), hiszen a munkamegosztás lényege, hogy mindenki sok más ember szükségleteinek kielégítéséért dolgozik, és minden egyes ember szükségleteinek kielégülése sok más ember munkájából tevődik össze. A *munkamegosztás* tehát nem más, mint *közös* törekvés valamennyiünk harmonikus, emberhez méltó élete anyagi és szellemi feltételeinek megteremtésére.

"Valójában a szükségletkielégítő javak szűkössége felveti a **szociális kérdést**, hogy ki, mely szükségletet elégíthet ki. Létrejön a *szociális* és a *nemszociális* emberközi problémája: kizsákmányolom-e a másik embert (*antiszociális*), vagy dolgozom érte (*szociális*). Az első már megtalálta jogi formáját, a *kapitalizmust*; a második még küzd ezért. Emellett áll a Francia Forradalom harmadik követelése: a testvériség. ... Testvéri az, aki kiségti a testvérét, noha mindketten ugyanannyi örökséget kaptak." (D. Brüll i.m.) Silvio Gesell válasza a szociális kérdésre: *tőke (és kamat) nélküli (tehát nem kapitalista) és magán-földjádék nélküli piacgazdaság, amelynek meghatározó intézménye a forgásbiztosított (szabad-) pénz.*

ÖSSZEFOGLALÁS Az ember fizikai szervezetének idegi-értelmi rendszerre, ritmikus (szív-tüdő) rendszerre és anyagcsere-rendszerre való tagolódása jó példa arra, hogyan tudja három autonóm rendszer mindegyike megőrizni sajátosságát, hogyan alkot mégis - egymást áthatva - egységes organizmust. Sajátos feladata

- a *szellemi-kulturális szférának* az alkotni képes emberek és a szellemi alkotások "termelése" mindhárom szféra számára, a *szabadság* szellemében;
- a *jogi-politikai szférának* a jog- és esélyegyenlőség, valamint a másik két szféra függetlenségének biztosítása, akár hatalmi eszközökkel is;
- a *gazdasági szférának* a másik két szféra működéséhez az anyagi feltételek megteremtése a *testvériség* szellemében.

A képvisleti demokrácia problémái - a visszahívhatóság

Egy faluban, ahol az emberek nem csak, hogy ismerik egy mást, de egymás családját is jól ismerik a nagyszülőkig és még tovább, jó esély van arra, hogy az emberek nem csalódnak választottjaikban. Nem ez a helyzet a városi, vagy éppen az országos képviselőtestületek megválasztásánál, hiszen pl. Magyarországon a jelenlegi törvény szerint az országos választásokon átlag 130 ezer ember választ egy-egy képviselőt. Egy ilyen választás sokkal kevésbé lehet megalapozott. Ezen a szinten jelennek meg igazán a képvisleti demokrácia jellegzetes problémái.

A nagy létszámú közösségek képvisleti demokráciájának alapvető problémáját talán a legkifejezőbbben *J.J.Rousseau* fogalmazta meg, mintegy kétszáz évvel ezelőtt, amikor a képvisleti demokrácia mintaképének tekintett Angliáról a következőképpen írt: "*Az angol nép szabadnak gondolja magát, de erősen téved; csak a parlamenti képviselők megválasztásának idején szabad: mihelyt megválasztotta őket, ismét szolganép és semmit sem számít.*"

A választóknak ez a kiszolgáltatottsága a szabad és kötött mandátum (megbízás) kérdésével függ össze. Ha egy képviselő *kötött mandátumot* kap, akkor a választók által jóváhagyott programot kell végrehajtania, megvalósulását elősegítenie, különben a választók visszahívhatják. *Szabad mandátum* esetén a képviselő belátása szerint köteles

szolgálni választói érdekeit, és a mandátum lejártáig (többnyire 4 évig) nem hívható vissza.

Magyarországon a nemesi előjogok múlt századbeli eltörléséig az öngazgatás a nemesség kiváltsága volt. A nemesek vármegyékbe szerveződtek, és minden vármegye képviselő(ke)t küldhetett az országgyűlésbe. E képviselők számára a megye nemesi meghatározta, hogy a napirenden lévő országos ügyekben hogyan kell állást foglalniuk, tehát *kötött mandátumot* kaptak. A polgári demokráciák kialakulásánál azonban érvényesült a képviselőknek az a törekvése, hogy függetlenítsék magukat választóik akaratától. Ennek "hivatalos"

- bár nyíltan ritkán hangoztatott - indoka az, hogy az "egyszerű emberek" nem ismerik fel saját érdekeiket, és nem is tudnak eligazodni az országos dolgokban, tehát ha a képviselő az ő utasításuk szerint volna köteles állást foglalni, ez gyakran éppen hogy kárukra szolgálna. A képviselő azonban - így a "hivatalos" indokolás - szellemileg magasan a választók fölött áll, ő helyesen ismeri fel a választók érdekeit, és ért az országos dolgokhoz, emellett még önzetlen is, ezért, amikor törvényeket kezdeményez, támogat, vagy ellenez, a választók érdekeinek megfelelően foglal állást.

Való igaz, hogy a választók többsége gyakran nem ismeri fel helyesen saját érdekeit, különösen hosszú távú érdekeit, de ezeket a hosszú távú érdekeket nem kevésbé gyakran a képviselők sem ismerik fel helyesen, mert bizony nem állnak olyan nagy szellemi magasságban választóik fölött. Emellett a képviselők - a tapasztalat szerint - gyakran vétének az önzetlenség követelménye ellen, és bizony számosan hajlamosak arra, hogy a közérdeket szándékosan alárendeljék saját anyagi-hatalmi érdekeiknek.

Sok demokratikusan hatalmi pozícióba került testületi többség - a tapasztalat szerint - arra törekszik, hogy hatalma korlátlan, valójában *uralom* legyen. Széles körben az a tévedés uralkodik, hogy a képviselői többség közvetlenül és egymaga a népszuverenitás letéteményese, és így cselekvési szabadságát nem szabad korlátozni. Az állampolgárok e törekvésekből eredő kiszolgáltatottságának csökkentésére történelmileg kialakult eszközök:

- a hatalmi ágazatok egymástól való függetlensége,
- a képviselők visszahívhatósága (kötött mandátum),
- a közvetlen demokrácia intézményei (népi kezdeményezés és népszavazás),
- a demokratikus döntéshozatal közelebb vitele a polgárokhoz (szubszidiaritás).

A KLASSZIKUS HATALMI ÁGAZATOK (mint ahogy ezt már Arisztotelésznél olvassuk): a törvényhozó hatalom (ezt modern államban a parlament gyakorolja), a végrehajtó hatalom (amit a kormány és szervei gyakorolnak), és a kormánytól független bíróságok (amelyek a törvények megsértésével kapcsolatos döntéseket hozzák). Ezeket a modern alkotmányok - helyesen - elkülönítik egymástól, és így egymást ellensúlyozva gátolják, hogy valamely ponton túlhatalom alakuljon ki.

A legújabb korban két új hatalmi ág alakult ki: a *tömegtájékoztatás* (média) és a *pénzhatalom*. Ezek függetlenízése a többi hatalmi ágtól nem megoldott. A nemzetközi pénzoligarchia maga alá gyűrte a tömegtájékoztatást és a tömegszórakoztatást (manapság ezek együttesét mondják *médiáknak*), és ezzel, valamint a politikusok korrumpálásával - az államok fölé emelkedve - ténylegesen diktatúrát gyakorol a társadalmak felett.

A tömegtájékoztatás demokratikus szabályozására még nem jött létre kielégítő módszer. Minimális megoldásként törvénnyel *a médiák külföldi tulajdonlását kellene tiltani* (mint Szingapúr teszi), hogy jobb feltételek legyenek a demokratikus kontroll számára.

Ajánlott gyakorlatok

Színes puzzle

A választások ideje

Ajánlott irodalom

Szabadság, biztonság és igazságosság mindenkinek

Kiadja: Európai Bizottság, Luxemburg

2005.

E, mint Európa

Készítette: Madari Ákos

Jövők az új évezred Európája Alapítvány, Budapest

2002. december

Kézikönyv az Európai Unióról

Készítette: Horváth Zoltán

Kiadja: Földkör Kiadó

2002.

Európai Intézmények és a Jogharmonizáció

Szerkesztő: Dr. Lomnici Zoltán

Kiadja: hvgorac Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest

1998.

Az EU környezetvédelme

Dióhéjban

A fiatalok osztálykirándulásra mennek egy cseppkőbarlangba. Miután méltatlankodni kezdenek a sok szemét miatt, amit a barlangban hagytak az emberek, EU Manó megmutatja nekik, hogy mit is jelent a környezet védelme és, hogy ők személy szerint mit tehetnek a természet megóvásáért.

Háttéranyag

A Fenntartható fejlődéssel kapcsolatos kutatások egyik, – talán legnagyobb - kihívása a környezeti, gazdasági és társadalmi dimenziók integrálása a „társadalom-környezeti rendszerbe”. A tudományos ismereteinkben mutatkozó esetleges hiányok nagymértékben hátráltatják azon - kissé utópisztikus – törekvéseket, melyek egyidejűleg próbálják maximalizálni a gazdasági hatékonyságot, a környezet fenntarthatóságát és a társadalmi egyenlőséget.

Környezeti Kommunikáció

A környezeti kommunikáció szoros kapcsolatban van a fenntartható fejlődéssel, annak sikerével. Ennek alapja a hozzáférhető, pontos, megbízható, elégséges információ és a nyomon követhető információáramlás. Az 1972-es Stockholmi konferencián fogalmazódott meg először az igény erre, azonban majd egy évtized telt el, amíg ez a kívánság törvényi szinten is megjelent az EU Szabad hozzáférés a környezeti adatokhoz című törvényében (90/313/EEC). Az EU5. Akció Program, a Rio-i Nyilatkozat a Környezetről és a Fejlődésről és az Agenda 21 a törvényenél átfogóbban közelíti meg és értelmezi a környezeti kommunikációt. Egy további lépés e tekintetben az Arhus-i Miniszteri találkozón született egyezmény, amely három alapvető kérdést szabályoz:

- a magán és a jogi személyek jogát a környezeti kérdésekkel kapcsolatos tájékoztatásra;
- a nyilvánosság részvételi jogát a környezetvédelemmel kapcsolatos döntések meghozatalában;
- a bírósági eljárásba való betekintést, amennyiben az első két jog valamelyike sérül.

Ez a nyilatkozat 2000-ben kiegészült egy megállapodással, ami a környezeti információk elektronikus úton való nyilvános hozzáférhetőségét teszi lehetővé.

Úgy tűnik azonban, még mindig nagy az űr a környezetből származó információk és a felhasználásuk között. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség még 1998-ban a Szakértői Csoport Beszámolójában (Expert Corner Report) kezdeményezte az akkori kommunikációs modell megváltoztatását abból a célból, hogy a környezeti információk valóban a környezetről szerzett ismereteket gyarapítsák és valódi döntés-előkészítő szerepük legyen. Ennek a modellnek is további, részletekbe menő kidolgozása szükséges ahhoz, hogy az eddig elért kutatási eredmények és számítógépes alkalmazások hatékonyabb felhasználása megvalósulhasson. Mindezek mellett, az alábbi nagy információ értékű adatbázisok és felhasználói alkalmazások jöttek létre az utóbbi évtized folyamán.

Megegyezés született a környezetvédelmi felelősséget szabályozó európai direktíváról. Az irányelv létrehoz egy környezetvédelmi felelősségen alapuló felelősségi rendszert annak biztosítására, hogy a környezeti károkat megelőzzék vagy helyreállítsák. A környezeti kár magába foglalja az európai jogi anyagok által védett fajokat és élőhelyeket (a 92/43/EGK az élőhelyek védelme és 79/409/EGK madár-direktíva szerint), a Víz keretirányelv alá tartozó vizeket és a talajszennyezést.

Az érintettek közül potenciálisan felelősek azon kockázatos vagy potenciálisan kockázatos tevékenységek végzői, amely tevékenységek listáját az irányelv egyik melléklete tartalmazza. Más gazdasági tevékenységet végzők is felelősek lehetnek a károk megelőzésének vagy helyreállításának költségeiért, ha az ő hibájukból történt.

A helyi hatóságok is jelentős szerepet fognak játszani, mert feladatuk lesz, hogy biztosítsák azt, hogy az érintettek végrehajtsák, vagy kifizessék a szükséges megelőzési vagy helyreállítási munkákat.

A társadalmi érdekcsoportok kérhetik a hatóságokat, hogy cselekedjenek, ha szükséges, vagy bíróság előtt megtámadhatják döntéseiket, ha döntések törvénybe ütköznek.

Mivel a direktíva nem kötelezi az üzemeltetőket potenciális felelősségeik pénzügyi eszközökkel való fedezetére, a tagállamoknak kell ösztönözni ilyen típusú biztosítási termékek fejlesztését és alkalmazását. Ezzel a kérdéssel az irányelv életbe lépését követően 6 év múlva elkészítendő jelentés fog foglalkozni.

A politikai megegyezés után a dokumentumot hivatalosan elfogadja az Európai Parlament és a Tanács, majd ez után lép életbe. A tagállamok 3 évet kapnak irányelv átültetésére a nemzeti jogukba.

Ajánlott gyakorlatok

A „csak”-ok törzse

9pötty

Futóhomok pálya

A témához való kötődést

Szó-DNS

A Derdiaiak

Milyen magas Alfréd?

Ajánlott irodalom

Vállalkozók Európában 4. szám: Hulladékgazdálkodás az Európai Unióban és Magyarországon

Szerzők: Bárczi István, Dr. Biczók Gyula, Magosány Zsuzsa, Prof. Dr. Rédey Ákos

Kiadja: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest

1999.

Vállalkozók Európában 13. szám: Veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek az Európai Unióban és Magyarországon

Szerzők: Bese Erzsébet, Markó Csaba, Pataki Gyuláné, Rónai Péter, Steiner Ferenc

Kiadja: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest

2002

Zöld Közbeszerzés! - A környezetvédelmi Szemléletű Közbeszerzés Kézikönyve

Kiadja: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxemburg

2005.

Egészséges Környezet – Környezetbarát Közlekedés

Összeállította: Koncsikné Káli Andrea, Ványik Beatrix

Kiadja: Gazdasági és Közlekedési Minisztérium

2004.

E, mint Európa

Készítette: Madari Ákos

Jövünk az új évezred Európája Alapítvány, Budapest

2002. december

Kézikönyv az Európai Unióról

Készítette: Horváth Zoltán

Kiadja: Földkör Kiadó

2002.

Ifjúság 2000-2006 program

Dióhéjban

A fiatalok EU Manó segítségével megismerkednek az Ifjúság 2000-2006 programmal és a pályázatok titkaival egy sikeres pályázat megírásán és lebonyolításán keresztül.

Háttéranyag

Az új Ifjúság Program - Youth in Action

Az Európai Bizottság javaslata az új „YOUTH IN ACTION” közösségi programról COM (2004) 471 final

A javaslat közvetlen előzményei a 2004. március 9-én megjelent „Aktív állampolgárság: az európai kultúra és sokszínűség előmozdítása az Ifjúság, a Kultúra, az Audiovizuális és Társadalmi Részvétel programok segítségével” című Bizottsági közlemény, továbbá az Ifjúság 2000-2006 program megvalósításának féldős értékeléséről készült Bizottsági közlemény.

YOUTH IN ACTION – javaslat az Ifjúsági program új generációjáról (2007-2013)

A program jogi alapja az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 149. cikkelyének második bekezdése, időtartama pedig megegyezik az Agenda 2007 időtartamával (2007-2013).

Az új generációs Ifjúsági program általános céljai az alábbiak:

- elősegíteni a fiatalok aktív általános és európai állampolgárság-tudatát (a fiatalok EU-hoz való tartozás érzésének fejlesztése, interkulturális tanulás elősegítése, az EU alapértékeinek közvetítése a fiatalok felé, kreativitás, vállalkozó kedv fejlesztésének elősegítése);
- fejleszteni a fiatalok közötti szolidaritást, különösen az EU-n belüli társadalmi kohéziót (az önkéntes tevékenységekben való részvételen keresztül lehetőséget adni a fiataloknak, hogy kifejezhessék személyes elkötelezettségüket, bevonni a célcsoportot az EU szolidaritási akcióiba);
- ösztönözni a fiatalokon keresztül egymás jobb megértését (fejleszteni a tagállami és a szomszédos államokbeli fiatalok közötti cseréket és az interkulturális párbeszédet, hozzájárulni az imént említett országokban működő ifjúsági struktúrák támogatása minőségének és az ifjúsági munkások szerepének fejlesztéséhez);
- hozzájárulni az ifjúsági tevékenységek és a civil társadalmi szervezetek támogatási rendszereinek fejlesztéséhez (hozzájárulni az érintett szervezetek hálózatba szerveződéséhez, fejleszteni az ifjúsági munkások képzését és együttműködését, segíteni a fiatalok nem-formális oktatásának felismerését);
- elősegíteni az ifjúságpolitikák közötti európai együttműködést (ösztönözni az államigazgatás és a politikaalkotók közötti bevált módszerek cseréjét és az együttműködést, továbbá a fiatalok és a döntéshozók közötti strukturált párbeszédet);

A program résztvevői: EU-tagállamok, EFTA-tagállamok, amelyek részesei az EGT-megállapodásnak, Törökország és a közép-kelet európai tagjelölt országok, amelyek az előcsatlakozási stratégia kedvezményezettjei, a nyugat balkáni országok, kétoldalú megállapodás alapján Svájc. Az egyéni és csoportos Európai Önkéntes Szolgálat, továbbá a Világ Ifjúsága elnevezésű programokban való részvétel nyitott minden ország számára, amely társulási vagy együttműködési megállapodást ír alá az Európai Közösséggel.

A program kedvezményezettjei a fiatalok, fiatalok csoportjai, ifjúsági munkások, ifjúsági szervezetek, más partnerek, akik az ifjúsági szektorban dolgoznak. Fiatal alatt a program a 13-30 év közötti korcsoportot érti.

A program decentralizált jellegéből fakadóan, az abban résztvevő országokban Nemzeti Irodák gondoskodnak a program végrehajtásáról. Magyarországon az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium háttérintézménye, a Mobilitás látja el már évek óta ezt a feladatot: a Mobilitás Alapító Okirata rendelkezik az Ifjúság 2000-2006 közösségi program végrehajtásáról, s a szervezeti megoldásokról. Az eddigi gyakorlatot követve jelen tervezet is úgy foglal állást, hogy a Nemzeti Iroda (Mobilitás) működési költségeit legfeljebb 50%-ig állja a program költségvetése, míg a másik felét a nemzeti hozzájárulás biztosítja. Erről eddig a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium gondoskodott biztosítva a Mobilitás – ezen belül a Nemzeti Iroda - megfelelő működtetését.

A program megvalósítása nagymértékben decentralizált, viszont a központosított programokat egy, a jövőben megalakuló végrehajtó ügynökség fogja kezelni.

A pénzügyi hozzájárulás négyféle lehet: támogatás, ösztöndíj, díj, amelyet természetes személyek kaphatnak, továbbá működési költségekhez való hozzájárulás, amelyet az európai szinten aktív szervezetek kaphatnak.

A YOUTH IN ACTION költségvetése a következő költségvetési periódusra 915 millió euró.

A program egyszerűsödik, s ennek értelmében a költségvetési sorok száma csökken, az új programban egyetlen Ifjúsági költségvetési sor lesz. Fontos továbbá, hogy a program csupán kiegészíti, nem helyettesíti a nemzeti és regionális akciókat. Az új, tervezett jogi alap (döntés a Youth In Action programról) pedig a kezdeményezés minden területét magában foglalja.

A YOUTH IN ACTION Alprogramjai:

1. Fiatalok Európáért

- Ifjúsági cserék: Olyan, 13 és 25 év közötti fiatalok számára szervezett programok, amelyek a résztvevő államok közötti partnerségi kapcsolatokon alapulnak, továbbá olyan előkészítő tevékenységek, amelyek a fiatalok csereprogramokban való aktív részvételét segítik elő, főként nyelvi és interkulturális értelemben, továbbá olyan nemzetközi találkozók, amelyek alkalmat adnak arra, hogy a célcsoport tagjai fontos témákat vitathassanak meg egymással.;
- Ifjúsági kezdeményezések támogatása: Ez a program a (16/18-30 éves kor közötti) fiatalok kezdeményező-készségét, vállalkozó kedvét, kreativitásának fejlesztését, elősegítését célzó projekteket támogat.;
- Részvételi demokrácia projektek: A program a (13-30 év közötti) fiatalok demokratikus közéletben való részvételét támogatja, amely a célcsoport helyi, regionális és nemzeti közéletben való aktív állampolgári magatartását segíti elő.;

2. Európai Önkéntes Szolgálat

- Egyéni Európai Önkéntes Szolgálat: A (16/18-30 év közötti) fiatal önkéntesek non-profit, fizetés nélküli önkéntes tevékenységét támogatja, amely legfeljebb 12 hónapos időtartamú lehet.;
- Csoportos Európai Önkéntes Szolgálat: A program önkéntes csoportok tevékenységét támogatja, amelyek európai vagy nemzetközi szinten különösen a

kultúra, a sport, a polgári védelem, a környezetvédelem területein tevékenykednek.;

- Együttműködés a civil és önkéntes szolgálatok között: A program a nemzeti és nemzetközi ifjúsági önkéntes szolgálatok közötti együttműködést támogatja.

3. A Világ Ifjúsága

- Együttműködés a kibővült EU szomszédos országaival: A program az EU és a szomszédos országok (Fehéroroszország, Moldova, Oroszország, Ukrajna, Algéria, Egyiptom, Izrael, Jordánia, Libanon, Marokkó, Palesztin Területek, Szíria, Tunézia) közötti multilaterális ifjúsági cseréket támogatja.;
- Együttműködés más országokkal: A program az ifjúság területén megvalósuló együttműködést támogatja, amely főként a bevált módszerek cseréjére irányul.

4. Ifjúsági munkások és támogatási rendszerek

- Támogatás az európai szinten aktív ifjúsági szervezeteknek: a jogosultsági feltételek teljesítése esetén a program működési támogatást nyújt az európai szinten aktív ifjúsági NGO-knak.;
- Támogatás az Európai Ifjúsági Fórum (EIF) számára: a program az EIF működési költségeihez, illetve projekt megvalósításaihoz nyújt támogatást.;
- Ifjúsági munkások képzése és hálózatba szerveződése: A program főként ifjúsági munkások, projektvezetők, ifjúsági tanácsadók képzését támogatja, amelyhez hozzátartozik az eszmecsere, a bevált módszerek és tapasztalatok cseréje is.;
- A minőséget és innovációt ösztönző projektek támogatása: a program az ifjúság területe innovatív megközelítésének bemutatását, megvalósítását, és elősegítését célozza meg.;
- Információs tevékenységek fiatalok és ifjúsági munkások számára: a program a fiatalok minden őket érintő, érdeklő információhoz való hozzáférését segíti elő, többek között felhasználóbarát információs termékekkel, ifjúsági portálok kialakításával, fejlesztésével.;
- Partnerség: a program a helyi és regionális szervek partnerségi alapja, amely a projektekre és a koordinációra koncentrál.;
- A program struktúráinak támogatása: a program támogatást nyújt a Nemzeti Irodáknak, nemzeti koordinátoroknak, az EURODESK-nek, az Euro-Mediterrán Ifjúsági Platformnak, stb.;
- Adalék a program értékéhez: a Bizottság szemináriumokat, kollokviumokat, találkozókat szervezhet, amelyekkel megkönnyíti a program megvalósítását, segíti a könnyebb eligazodást.

5. Ifjúságpolitikai együttműködés támogatása

- A döntéshozók és a fiatalok találkozási: a program célja, hogy a mindenkori EU Elnökség által szervezett konferenciákon a három oldal (fiatalok, ifjúsági NGO-k, döntéshozók) találkozzanak, eszmecserét folytassanak egymással.;
- A fiatalok jobb megértését és az ifjúságkutatást elősegítő tevékenységek támogatása: a program azokat a specifikus projekteket támogatja, amelyek az ifjúságpolitikai prioritásokkal kapcsolatos eddigi tudást azonosítják, a Nyitott Koordinációs Módszer segítségével, majd kiegészítik, naprakésszé teszik és megkönnyítik a hozzáférést.;
- Együttműködés nemzetközi szervezetekkel: az EU különösen az Európa Tanáccsal és az ENSZ szakosított intézményeivel működik együtt.

Ajánlott gyakorlatok

A „csak”-ok törzse
9pötty
Futóhomok pálya
A témához való kötődést
Szó-DNS
A Derdiaiak
Milyen magas Alfréd?

Ajánlott irodalom

www.mobilitas.hu

Ifjúság 2000-2006 Program – 2 fogadó Szervezet
Írta: Egry Zsuzsanna, Berencz Mercedes
Kiadja: Mobilitás, Budapest

Gyémántcsiszolók – Az Észak Alföldi Regionális Ifjúsági Tanács Támogatásával
Megvalósult Programok 2000-2003
Szerkesztették: Bánfalvi Győző, Hamvas László, Üveges Tamás
Kiadja: Hajdúsági Hallgatói Önkormányzatok Kulturális Egyesülete

Észak-Alföldi Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés 2005
Szerzők: Kollár István, Éri Olga Marianna, Kindrusz Emese
Kiadja: Mobilitás, Budapest
2005.

Ifjúság 2000-2006 Program – Pályázati Útmutató
Kiadja: Mobilitás, Budapest

E, mint Európa
Készítette: Madari Ákos
Jövünk az új évezred Európája Alapítvány, Budapest
2002. december

Tolerancia és esélyegyenlőség

Dióhéjban

A képregénynek ebben a részében a fiatalok továbbviszik a sikeres Ifjúság 2000-2006 projektet és programokkal töltik fel a létrehozott ifjúsági házat. A programok a tolerancia és esélyegyenlőség területét érintik, különböző hátrányos helyzetű fiatalokat kiszolgálva.

Háttéranyag

Az Alkotmányos Szerződés

Az EU tagállamok kormányfői és külügyminiszterei 2004. október 29-én, Rómában aláírták az Európai Unió alkotmányos szerződését. Az Alkotmány összefoglalja, illetve nagymértékben továbbfejleszti a korábbi uniós alapszerződéseket, és az uniós együttműködést több vonatkozásban magasabb szintre emeli. A szerződés 2006. november 1-én, azt követően lép életbe, hogy valamennyi EU-tagországban ratifikálják.

Az Alkotmány I. része

Az Unió meghatározása, célkitűzései, alapvető jogok és uniós állampolgárság

I-2. cikk Az EU értékei között említi az egyenlőséget, a kisebbségi jogok tiszteletben tartását, a megkülönböztetés tilalmát, a toleranciát, a szolidaritást, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőséget.

I-3. cikk (1) szerint az Unió célja a béke, az általa vallott értékek és népei jólétének előmozdítása.

I-3. cikk (3) szerint az EU célja Európa fenntartható fejlődése, amely többek között teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul.

"Az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és a megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a társadalmi igazságosságot és védelmet, a nők és férfiak közötti egyenlőséget, a nemzedékek közötti szolidaritást, valamint a gyermekek jogainak védelmét.

Az Unió előmozdítja a gazdasági, a társadalmi és a területi kohéziót, valamint a tagállamok közötti szolidaritást.

Az Unió tiszteletben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét, továbbá biztosítja Európa kulturális örökségének megőrzését és további gyarapítását."

I-3. cikk (4) a világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban az Unió védelmezi, és érvényre juttatja értékeit és érdekeit. Hozzájárul többek között a szegénység felszámolásához és az emberi jogok, különösen, pedig a gyermekek jogainak védelméhez.

I-4. cikk az alapvető szabadságok biztosítása mellett kimondja a megkülönböztetés tilalmát.

I-9. cikk elismeri az Alkotmány II. részét képező Alapjogi Chartában foglalt jogokat, szabadságokat és elveket.

Az Alkotmány II. része: Az Unió Alapjogi Chartája

Az Alapjogi Charta célja az alapjogok, elvek és szabadságok elismerése és megerősítése, amelyek különösen a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból és nemzetközi

kötelezettségeiből, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményből, az Unió és az Európa Tanács által elfogadott szociális chartákból, valamint az Európai Unió Bíróságának és az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogából következnek.

A Charta a következő címek köré épül:

1. Méltóság
2. Szabadságok
3. Egyenlőség
4. Szolidaritás
5. A polgárok jogai
6. Igazságszolgáltatás

A tárcát érintő utalások a következők:

II-67. cikk A magán- és a családi élet tiszteletben tartása

II-88. cikk A személyes adatok védelme

II-69. cikk A házasságkötéshez és a családalapításhoz való jogot, az e jogok gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint, biztosítani kell.

II-74. cikk Oktatáshoz való jog

Az oktatási intézmények demokratikus elvek figyelembevételével történő alapításának szabadságát, valamint a szülők azon jogát, hogy gyermekeik számára vallási, világnézeti vagy pedagógiai meggyőződésüknek megfelelő nevelést biztosítsanak, tiszteletben kell tartani az e jogok és szabadságok gyakorlását szabályozó nemzeti jogszabályokkal összhangban.

II-75. cikk A foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog

II-81. cikk A megkülönböztetés tilalma

(1) Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

(2) Az Alkotmány alkalmazási körében és az abban foglalt különös rendelkezések sérelme nélkül, tilos az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés.

II-82. cikk A kulturális, vallási és nyelvi sokféleség tiszteletben tartása

II-83. cikk A nők és a férfiak közötti egyenlőség

A nők és férfiak közötti egyenlőséget minden területen, így a foglalkoztatás, a munkavégzés és a díjazás területén is biztosítani kell. Az egyenlőség elve nem akadályozza, hogy az alulreprezentált nem számára különleges előnyöket biztosító rendelkezéseket tartsanak fenn vagy hozzanak meg.

II-84. cikk A gyermekek jogai

(1) A gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A gyermekek véleményüket szabadon kifejezhetik. Az őket érintő ügyekben véleményüket életkoruknak és érettségüknek megfelelően figyelembe kell venni.

(2) A hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie. (3) Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével rendszeres, személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, kivéve, ha ez az érdekeivel ellentétes.

II-85. cikk Az idősek jogai

Az Unió elismeri, és tiszteletben tartja az idősek jogát a méltó és önálló élethez, a társadalmi és kulturális életben való részvételhez.

II-86. cikk A fogyatékkal élő személyek beilleszkedése

Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékkal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.

II-92. cikk A gyermekmunka tilalma és a fiatalok munkahelyi védelme

Tilos a gyermekek foglalkoztatása. A foglalkoztatás alsó korhatára - a fiatalok számára kedvezőbb szabályok sérelme nélkül és korlátozott kivételekkel - nem lehet alacsonyabb, mint a tanköteles kor felső határa.

A fiatal munkavállalóknak életkoruknak megfelelő munkakörülményeket kell biztosítani, védeni kell őket a gazdasági kizsákmányolással szemben és minden olyan munkától, ami sértheti biztonságukat, egészségüket, fizikai, szellemi, erkölcsi és szociális fejlődésüket, vagy összeütközésbe kerülhet nevelésükkel, oktatásukkal.

III. RÉSZ AZ UNIÓ POLITIKÁI ÉS MŰKÖDÉSE

Általános rendelkezések III-115. - III-122. cikkek

Az Unió a III. részben említett valamennyi tevékenység folytatása során:

- törekszik az egyenlőtlenségek kiküszöbölésére, valamint a nők és férfiak közötti egyenlőség előmozdítására.
- figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális biztonság biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket.
- küzd mindenfajta nemet, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés ellen.

Szociális ügyek

A megkülönböztetés tilalma és az uniós polgárság III-123. - III-129. cikkek

A Tanács európai törvényben vagy kerettörvényben állapíthatja meg:

- Az állampolgárság alapján történő megkülönböztetések tilalmára vonatkozó szabályokat.
- A nemet, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdéséhez szükséges intézkedéseket.
- Az uniós polgárok szabad mozgása és letelepedése érdekében, az útlevelekre, személyazonosító igazolványokra, tartózkodási engedélyekre vagy bármilyen egyéb ilyen jellegű okmányra, valamint a szociális biztonságra, illetve szociális védelemre vonatkozó intézkedéseket

Foglalkoztatás

III-203. - III-208. cikkek

Esélyegyenlőség

III-116. cikk szerint az Unió *valamennyi politikája és tevékenysége során törekszik* az egyenlőtlenségek kiküszöbölésére, valamint a nők és férfiak közötti egyenlőség előmozdítására.

III-118. cikk szerint az Unió a politikák és tevékenységek meghatározása és végrehajtása során az Unió küzd mindenfajta nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés ellen.

III-210. cikk szerint az Unió a szociálpolitikai célkitűzések megvalósítása érdekében *támogatja és kiegészíti a tagállamok tevékenységeit* többek között a nők és férfiak munkaerő-piaci esélyegyenlősége és az egyenlő munkahelyi bánásmód, valamint a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem területén.

III-214. cikk szerint minden tagállam biztosítja annak az elvnek az alkalmazását, hogy *a nők és férfiak egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért egyenlő díjazást kapjanak*; az erre irányuló intézkedéseket európai törvény vagy kerettörvény intézkedéseket állapítja meg annak érdekében, amelyet a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően kell elfogadni. Az egyenlő bánásmód elve nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy bizonyos előnyöket nyújtó intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogadjanak el abból a célból, hogy az alulreprezentált nem számára a szakmai tevékenységek folytatását megkönnyítsék, illetve, hogy a szakmai előmenetelükben őket érő hátrányokat megakadályozzák, vagy kiegyenlítsék.

A határok ellenőrzésével, a menekültügyel és a bevándorlással kapcsolatos politikák: III-265. - III-268. cikkek

Az Unió európai törvényben vagy kerettörvényben közös bevándorlási politika céljainak elérésre irányuló intézkedéseket állapít meg, többek között az az emberkereskedelem elleni küzdelemre vonatkozóan, különösen a nők és gyermekek kereskedelme ellen.

Nemzeti és etnikai kisebbségek

A megkülönböztetés tilalma és az uniós polgárság III-123. - III-129. cikkek

A Tanács európai törvényben vagy kerettörvényben állapíthatja meg:

Az állampolgárság alapján történő megkülönböztetések tilalmára vonatkozó szabályokat
A nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékossgon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdéséhez szükséges intézkedéseket.

A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térsége III-257. - III-277. cikkek

Az Unió a bűncselekmények, a rasszizmus és az idegengyűlölet megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedésekkel, valamint a rendőri, az igazságügyi és az egyéb, hatáskörrel rendelkező hatóságok koordinációjára és együttműködésére irányuló intézkedésekkel, továbbá a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerése és - amennyiben szükséges - a büntető jogszabályok közelítése révén a biztonság magas szintjének garantálásán munkálkodik.

Fogyatékos személyek

A fogyatékos személyekre való utalások az *Alapjogi Chartában*:

II-81. cikk A megkülönböztetés tilalma

Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más

vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

II-86. cikk A fogyatékkal élő személyek beilleszkedése

Az Unió elismeri, és tiszteletben tartja a fogyatékos személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.

Az Unió politikái és működése / általánosan alkalmazandó rendelkezések

III-118. cikk szerint az Unió a politikák és fellépések meghatározása és végrehajtása során célul tűzi ki mindenfajta nemet, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdését.

A megkülönböztetés tilalma és az uniós állampolgárság

III-124. cikk Az Alkotmány egyéb rendelkezéseinek sérelme nélkül és az Alkotmány által az Unióra átruházott hatáskörök keretén belül a Tanács európai törvényben vagy kerettörvényben a nemet, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetés leküzdéséhez szükséges intézkedéseket állapíthat meg.

Módszertan

A faji és etnikai esélyegyenlőségre, igazságosságra multikulturalitásra vonatkozó nevelés alapvető fontosságú eleme a társadalomismeret oktatásának és tantervének. Nagyon fontos, hogy tisztázni lehessen néhány ezzel kapcsolatos alapfogalmat mindjárt az elején. Szigorúan tekintve nem létezik az a fogalom, hogy „faji sokszínűség”, hiszen egyetlen emberi fajról beszélhetünk, és ez az oka annak, hogy a pedagógiai irányelvek általában nemzeti, regionális, vallási és etnikai sokszínűségről tesznek említést, nem pedig faji sokszínűségről. Ennek ellenére a faji kapcsolatok (race relations) vagy faji egyenlőség (race equality) vagy a rasszizmus (racism), az antirasszizmus (antiracism) nagyon gyakran használatosak a megjelölt tantervekben és tananyagokban egyaránt, és ezek a fogalmak gyakran magukba foglalják, beleolvastják a nemzetiség, a bőrszín, az etnikai hovatartozás és néhány esetben még a kulturális és vallási identitás jellemzőit, tartalmi elemeit is. A továbbiakban a faj (race) fogalmát ebben a nagyon tág átfogó értelmezésben használjuk. A társadalomismeret-tantervek két kulcsfogalma az igazságosság (justice) és az egyenlőség (equality) fogalma, amelyekről a Crick-jelentés is említést tesz. Ezek azok a fogalmak, amelyek a közéletben, a közbeszédben, a médiában nagyon gyakran felbukkannak, számos kérdéskört illetően. Vegyünk néhány példát ezekre: mit jelent az igazságos társadalom fogalma? Vajon azt jelenti-e, hogy az embereket ugyanúgy vagy differenciáltan kell a társadalomban megítélni? Mit jelent az igazi egyenlőség fogalma, és hogyan lehet ezt elérni egy demokratikus társadalomban? Az egyenlőségre vonatkozó kérdéskör a XX. század nemzetközi politikájának egyik központi eleme volt és ez velünk maradt a XXI. században is. Ez a politikai fejlődési vonulat egyre inkább magába foglalta a nemek és fajok közötti egyenlőség kérdését, az erre vonatkozó törvényhozást, amelyek az 1970-es évektől egyre inkább megjelentek világszerte a nemzetközi törvényhozási folyamatban. Az elmúlt években az egyenlőség fogalma a szexuális preferenciákra, a különböző hátrányos helyzetű fogyatékos csoportokra koncentrálódott és ezek a törvényhozásban világszerte egyre erősebben jelennek meg. Azok számára is, akik

elfogadják az alapvető emberi jogokat, a fenti kérdéskörök komplex politikai problémákat vetnek fel, például azt, hogy elkerülhető-e a társadalmi csoportok közötti megosztottság etnikai alapon, hogyha az alapvető jogokat és szabadságokat etnikai alapon végre sikerül biztosítani.

Az oktatás akkor mond kudarcot az iskolában, ha a fiatalokat meg sem próbálja felkészíteni ezekre a kérdésekre. A társadalomnak olyan érett szavazópolgárookra van szüksége, akik intelligensen és átgondoltan tudnak dönteni, és megfelelően tudnak tájékozódni, valamint a kapott információkról önállóan véleményt tudnak alkotni. A diákoknak joguk van ahhoz, hogy megtanulják azt, hogy társadalmukban milyen jogaik és kötelezettségeik vannak, és jogaikat hogyan tudják érvényesíteni. Tudniuk kell a többi állampolgárhoz kapcsolódó kötelezettségeikről és azokról az esetleges következményekről is, amelyek e kötelezettségek elmulasztásából fakadnak.

A multikulturális megközelítés legfontosabb alapelemei a következők:

- Diákokat megfelelő mértékben felkészíti a helyi kultúrák és sajátosságok sokszínűségére, és arra a képességre oktat, hogy miképpen lehet a kulturális identitást természetes módon kifejezni a helyi vagy tágabb társadalmi környezetben anélkül, hogy mások érzéseit ezzel megsértenék.

- Ez a megközelítés segíti a diákokat arra, hogy ne csak megértsék, hanem értékeljék más kultúrák összetevőit, felfogják azt, hogy a kultúrák fogalma időben és térben folyamatosan változik, ezek elemei kölcsönhatásban állnak egymással, és egy-egy ember számos kulturális hagyományból állíthatja össze saját identitását. Mindenki szabadon választhat identitást és kulturális értékrendet maga számára, éppen ezért nem szabad sztereotípiákban gondolkozni mások megítélésével kapcsolatban.

- Ez a megközelítés biztosítja azt is, hogy a pedagógiai program egészében és a különböző tantárgyakban az angol- vagy eurocentrikus megközelítés legyen a domináns, és természetesnek veszi a nemzeti, etnikai és vallási perspektívák sokszínűségét.

- Ez a megközelítés biztosítja végül, hogy az esélyegyenlőségre vonatkozó politikai és filozófiai rendszer az iskola világában is megjelenjen, és integrálódjék minden diák és pedagógus értékrendjébe.

Ezt a modellt a következő elemek alkotják többek között:

- Szükséges az egész iskolát átfogó pedagógiai programok *kidolgozásához* annak érdekében, hogy a diákok jogai az esélyegyenlőség, valamint a kulturális sokszínűség érvényesüljön az oktatás folyamatában, függetlenül a faji, nemzeti, etnikai, kulturális vagy vallási összetételétől az adott iskolai közösségnek.

- Az iskolai pedagógiai programoknak és az erre épülő pedagógiai gyakorlatnak nem szabad „színvaknak” lennie, mert a túlzott értéksemlegesség nem szolgálja a kisebbségi diákok érdekeit, akiknek számára szükséges sajátos oktatási tartalmat kínálni, és akik által a magukban hordozott kulturális értékeket érdemes felmutatni a többségi diáktársaknak.

- Ez a megközelítés válaszol arra a kihívásra, hogy az iskolákat, a pedagógusokat és a pedagógiai gyakorlatot az intézményesített rasszizmustól mentesíteni kell, hiszen a kisebbségi diákok kultúrájának agyonhallgatása egyébként éppen a rasszizmus kultúrájának intézményesüléséhez járulhat hozzá.

- Szembe kell nézni e megközelítés szerint azzal a veszéllyel is, amely a faji sokszínűségre építve sztereotípiákat épít fel a diákokról. Ez a megközelítésbeli hiba önmagát beteljesítő jóslatként működhet, és téves nevelési célok felállításához vezethet.

- Ez a megközelítés megvitát olyan kérdéseket is, mint amilyen a törvény előtti egyenlőség gyakorlatának hiánya, amely még mindig több területen jellemzi a brit társadalmat. Ezzel együtt minden diák számára szükséges átadni azt a tudást és azt a képességet, amellyel elismerni és bírálni tudják a rasszista attitűdöket, politikai propagandát és társadalmi gyakorlatot, mégpedig alapvetően demokratikus eszközök és vitakultúrák kialakításának segítségével.

A megközelítések alapjául az a kiindulópont és közös nevező szolgál, hogy az etnikai és fajok közötti egyenlőség pedagógiájának változáshoz kell vezetnie az alábbi területeken:

1. A tudás és a megértés területén
2. Az attitűdök és az értékek területén
3. Viselkedési minták területén

Ez az összetett kihívás az egyik oka annak, hogy számos oktatási stratégia kidolgozására és komplex alkalmazására van szükség s egyben lehetőség ezen a pedagógiai szakterületen.

A tudásalapú és a megértést szolgáló megközelítés

Ennek célja többek között, hogy kialakítsa az interkulturális párbeszédkészséget a diákokban, és hogy létrehozza a rasszista megnyilvánulások elleni kritikai attitűdöt, az előítéletek és sztereotípiák felismerését és bírálatának képességét. E megközelítés eszközrendszerébe tartozik a pedagógus lexikális ismeretanyagának rendszerezett átadását, meghívott előadók által felvázolt prezentációk feldolgozását magában foglaló interjú-technikák alkalmazása, oral history eszközök felhasználása, valamint a diákok egyéni empirikus társadalomismereti-kutatási eszközrendszerének kialakítása. E megközelítés előnyei között említhetjük, hogy a diákokat megtanítja arra, hogy a racionális gondolkodás fontosabb, mint az érzelemalapú előítéletesség, megvan az intellektuális értéke a releváns kérdések megfogalmazásának.

Az emberi jogokra és az ezzel kapcsolatos törvényalkotásra vonatkozó megközelítés

Ennek céljai közé tartozik, hogy az alapvető emberi jogokról a pedagógusok oly módon adják át az ismereteket, hogy világossá váljon: az emberi jogok nem tűrik meg a faji, etnikai alapú megkülönböztetést. Ezt a szemléletet a társadalomismeret tantervébe kell építeni, együtt kezelve a törvényi és állampolgári ismeretek területével. A módszerek, amelyek erre a megközelítésre vonatkoznak, magukba foglalják a didaktikus pedagógiai hagyományokat, az esettanulmányok áttekintését, az igazságszolgáltatás és törvényhozás rendszerének analitikai, elemző vizsgálatát, a hipotézisek, modellek felállításának eszköztárát az emberi jogok fogalmi rendszeréről, valamint erkölcsi és etikai, kritikai vélemények megfogalmazását. E megközelítés előnyei közé tartozik az esélyegyenlőség filozófiájának intellektuális elemzése, amely közvetlen morális tanulságokkal is bír sok fiatal tanuló számára. Erre példa az a szituációs gyakorlat, amely arra épít, hogy mindenki lehet a rasszizmus áldozata, tehát senki ne legyen rasszista. Ez a modell és pedagógiai kerettörvényekről, az egyenlőségről, az igazságosságról és a társadalmi rendszer alapjairól tesz fel fontos kérdéseket a moralizálás veszélye nélkül.

A morális feldolgozás megközelítési módja

Ennek a nevelési stratégiának a célrendszerébe tartozik többek között, hogy olyan morális kérdéseket, szituációkat, viselkedésmintákat és társadalmi struktúrákat, intézményeket hozzon elérhető közelségbe a diákok számára, amelyek érthetővé és kezelhetővé teszik azokat a komplex politikai és társadalmi kereteket, amelyekben belül a különböző technikai és egyéb diszkriminációs gyakorlat megvalósul napjaink társadalmában. Ezt a megközelítést nem szabad összekeverni a moralizáló, moralista, hagyományos és elavult megközelítéssel, amely egyszerűen csak megállapítja, hogy a rasszizmus bűn, mégpedig anélkül, hogy segítené a diákokat abban, hogy felismerjék a rasszizmus gyökereit. E megközelítési mód eszközszerébe tartozik, hogy olyan alapvető morális kérdéseket tesznek fel a diákoknak, amelyek rávilágítanak arra, hogy melyek a fontos és lényegtelen értékek napjaink társadalmában, s felvetnek továbbá olyan kérdéseket is, amelyek a polgárok kötelezettségeivel, értékválasztásával, erkölcsi szabályainak és alapelveinek választásával függenek össze.

A társadalmi nyilvánosság vizsgálatának nevelési stratégiája (ellentmondásos kérdések vizsgálata)

Ennek céljai közé tartozik, hogy a diákokat bevezesse azokba a közéleti vitákba, amelyek a napi társadalmi közbeszédet, a média vitáit befolyásolják. A pedagógusok számára nagy nehézséget jelent a tanórákon tapasztalt rasszista megnyilvánulások pedagógiai kezelése. Ugyanakkor a rasszista retorika a legtöbb diák számára közismert, ha máshonnan nem, hát a különböző sajtótermékekből, politikai megnyilatkozásokból, éppen ezért ez a megközelítés nagyon fontos a politikai nevelés társadalomismereti kontextusának kialakításában. E megközelítés módszertanába tartozik a közéleti viták analitikus elemzése, a nyomtatott és elektronikus sajtóforrások megvitatása, szerepjátékok kialakítása, politikai internetes források feldolgozása és szituációs helyzetek gyakorlása. E módszer előnyei közé tartozik a kommunikációs készségek fejlesztése, a diákok véleményének írásos és szóbeli közlési rendszerének fejlesztése, valamint a rasszizmussal és intoleráns magatartásformákkal szembeni kritikai attitűd kialakítása.

Az empátikus nevelési stratégia

Ennek céljai közé tartozik az, hogy a diákok megtanuljanak együtt érezni a különböző társadalmi diszkriminációs gyakorlatok áldozataival, hogy bele tudjanak bújni az áldozatok bőrébe, és az áldozatok nézőpontjából tudják értékelni a kortárs társadalmi és politikai jelenségeket. Ez a képesség nagyon fontos ahhoz, hogy bármilyen társadalmi jelenségről párbeszédet lehessen folytatni. E módszertani megközelítés eszközszerébe tartozik a drámapedagógia, a kreatív írás, a szerepjátékok kidolgozása, az empirikus adatgyűjtés és a kooperatív tanulás eszközszeréje is. Ebbe a módszertanba tartozik annak megtanulása, miként lehet valakit meggyőzni saját álláspontunkról anélkül, hogy a másik emberi önérzetét sértenénk. Ennek a megközelítésnek az előnyei közé tartozik, hogy kialakítja azokat az empátikus készségeket, amelyek a moralizáló megközelítésben teljesen elsikkadnak. Az empátikus megértés képessége felvértezi a diákokat azzal a motivációval, amely társadalmi kérdések megvitatására ösztönzi őket életük során.

Az antirasszista magatartásminták modellezése

E megközelítés céljai közé sorolható annak bemutatása, hogy hogyan lehet úgy viselkedni, hogy a társadalom valamennyi etnikai csoportjával szemben toleránsak lehessünk. Ez a modell azt mutatja meg, hogy a társadalom kulturális sokszínűségének reflexiója hogyan valósítható meg iskolai közegben. A megközelítés előnyei közé sorolható, hogy rávilágít azokra a hipokrita magatartásmintákra, amelyek szerint elég úgy tenni, mintha minden rendben lenne a társadalomban, ugyanakkor nem érdemes foglalkozni a rasszizmus megnyilvánulásaival.

A kísérleti megközelítési módok pedagógiai stratégiája

Ennek céljai közé tartozik, hogy megismertesse a diákokat személyesen is a különböző kultúrák és etnikai közösségek tagjaival, mégpedig iskolai környezetben. Módszertani eszköztárába tartozik olyan iskolai viták, szakkörök kezdeményezése, ahol a különböző kultúrák képviselői meghívott előadóként megszólalhatnak. Idetartoznak azok a politikai kommunikációs gyakorlatok, amelyek különböző kampányok keretében politikusokat, helyi képviselőket keresnek meg a rasszizmussal és az emberi jogi kérdésekkel kapcsolatban. Az empirikus kísérleti alapú tanulási módot diákeseréssel, Internet-konferenciákkal és a helyi közösségek képviselőinek meglátogatásával lehet elősegíteni. E módszer legalkalmasabb színterei lehetnek a szakkörök és egyéb tanórán kívüli tevékenységek.

Ajánlott gyakorlatok

Azt nézd mire képes!

Bejöhetek?

A „csak”-ok törzse

9pötty

Futóhomok pálya

Ajánlott irodalom

Nők és Férfiak Magyarországon, 2000

Szerkesztette: Dóra Ilona, Nagy Ildikó, Polónyi Katalin

Kiadja: Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest

2001

A Nemek Közötti Társadalmi Egyenlőség Érvényesítésének Módszerei

Szerző: Diana Madsen

Fordította: Vas Mária, Párkányi Judit

Kiadja: Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Humán erőforrás-fejlesztési

Operatív Program Irányító Hatóság, Budapest

2003

A Befogadó Társadalom Alapja a Diszkrimináció-mentességgel Párosuló Pozitív

Cselekvés

Kiadja: Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztérium, Budapest

2005.

Magyarország IV. és V. Kormányzati Jelentése az ENSZ Számára A Nőkkel Szemben Alkalmazott Hátrányos Megkülönböztetés Minden Formájának Kiküszöböléséről
Kiadja: Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest
2000.

Az Európai Unió Tanácsának Irányelve a Foglalkoztatás és a Munkavégzés során alkalmazott Egyenlő Bánásmód Általános Kereteinek Létrehozásáról
Kiadja: Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, Budapest
2005.

Európai Műhelytanulmányok 102. szám: A faji Diszkrimináció Elleni Küzdelem az Európai Unióban és az Uniós Szabályozás Átültetése Nagy-Britanniában
Szerkesztő: Bulyovkszy Csilla
Kiadja: Miniszterelnöki Hivatal és a Nemzeti Fejlesztési Hivatal
2005.

Az Európai Unió Szociális Dimenziója
Szerkesztő: Gyulavári Tamás
Kiadja: Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest
2000.

E, mint Európa
Készítette: Madari Ákos
Jövünk az új évezred Európája Alapítvány, Budapest
2002. december

Kézikönyv az Európai Unióról
Készítette: Horváth Zoltán
Kiadja: Földkör Kiadó
2002.

Gyakorlatok leírása

A gyakorlatok forrása a COMPASS emberi jogi képzési kézikönyv (www.mobilitas.hu/kompasz, eycb.coe.int/compass/en/contents.html) illetve a SALTO ifjúsági képzési intézmény tréning eszközei (www.salto-youth.org/toolbox). Mindezek mellett még számos hasznos és érdekes gyakorlat található a Kompaszkézikönyvben, ami elérhető a fenti honlapokon, illetve nyomtatott formában megtekinthető az ED HBM EIP debreceni irodájában, vagy megrendelhető a Mobilitás honlapján.

A gyakorlatok több témakörben is felhasználhatóak, de az alábbi kidolgozottságban a mi javaslataink az alábbiak.

A „csak”-ok törzse	-	Csoport építés
9pötty	-	Nyitottá tétel
Futóhomok pálya	-	Csoport építés
A témához való kötődést	-	Kommunikáció
Színes puzzle	-	Demokrácia
Szó-DNS	-	Európai tudatosság
Milyen magas Alfréd?	-	Kommunikáció
A Derdiaiak	-	Együttműködés
A választások ideje	-	Demokrácia
Azt nézd mire képes!	-	Tolerancia és esélyegyenlőség
Bejöhetnek?	-	Tolerancia és esélyegyenlőség, demokrácia

A „csak”-ok törzse

Feladat: a gyakorlat végén minden csoport rendelkezzen egy, az eredeti ábrának minél inkább megfelelő rajzzal.

Szerepek:

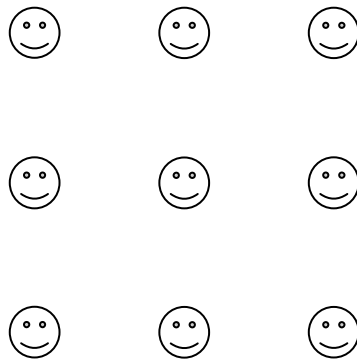
- vezető: beszélhet, nézheti a képeket, de nem rajzolhat
- látó: megnézheti a képeket, nem beszélhet, nem rajzolhat
- beszélő: nem nézheti egyik képet sem, beszélhet, nem rajzolhat
- halló: rajzolhat, nem beszélhet
- megfigyelő: nem beszélhet senkivel!

A gyakorlat lépésről lépésre:

1. szabályismertetés, szerepkártyák kiosztása (titkos!)
2. a csoportok konzultálnak, hogyan hajtják végre a feladatot
3. a két látó megnézi a képet
4. csoportmunka
5. a csoportmunka bemutatása
6. megfigyelő beszámolója a szerepekről
7. szereplők beszámolója

Kilenc pötty

A feladat, hogy három egyenest úgy kell húzni tollal annak felemelése nélkül, hogy minden mosolygó arcon keresztül menjen egy vonal.

Futóhomok Pálya

A csapat célja, hogy mindenki átkeljen a futóhomokon. Csak az X-el jelölt „lépőköveken” nem süllyednek el a résztvevők. A stratégiai megbeszélés után nem szólhatnak egymáshoz. Egyszerre csak egy ember lehet a pályán, aki elsüllyed az csak akkor próbálkozhat megint, ha minden csoporttag próbálkozott már.

	X					
		X		X		
			X		X	
					X	
			X	X		
		X				
			X			

- ▶ 10 perc stratégiaépítés
- ▶ 10 perc átkelés a homokon
- ▶ elemzés

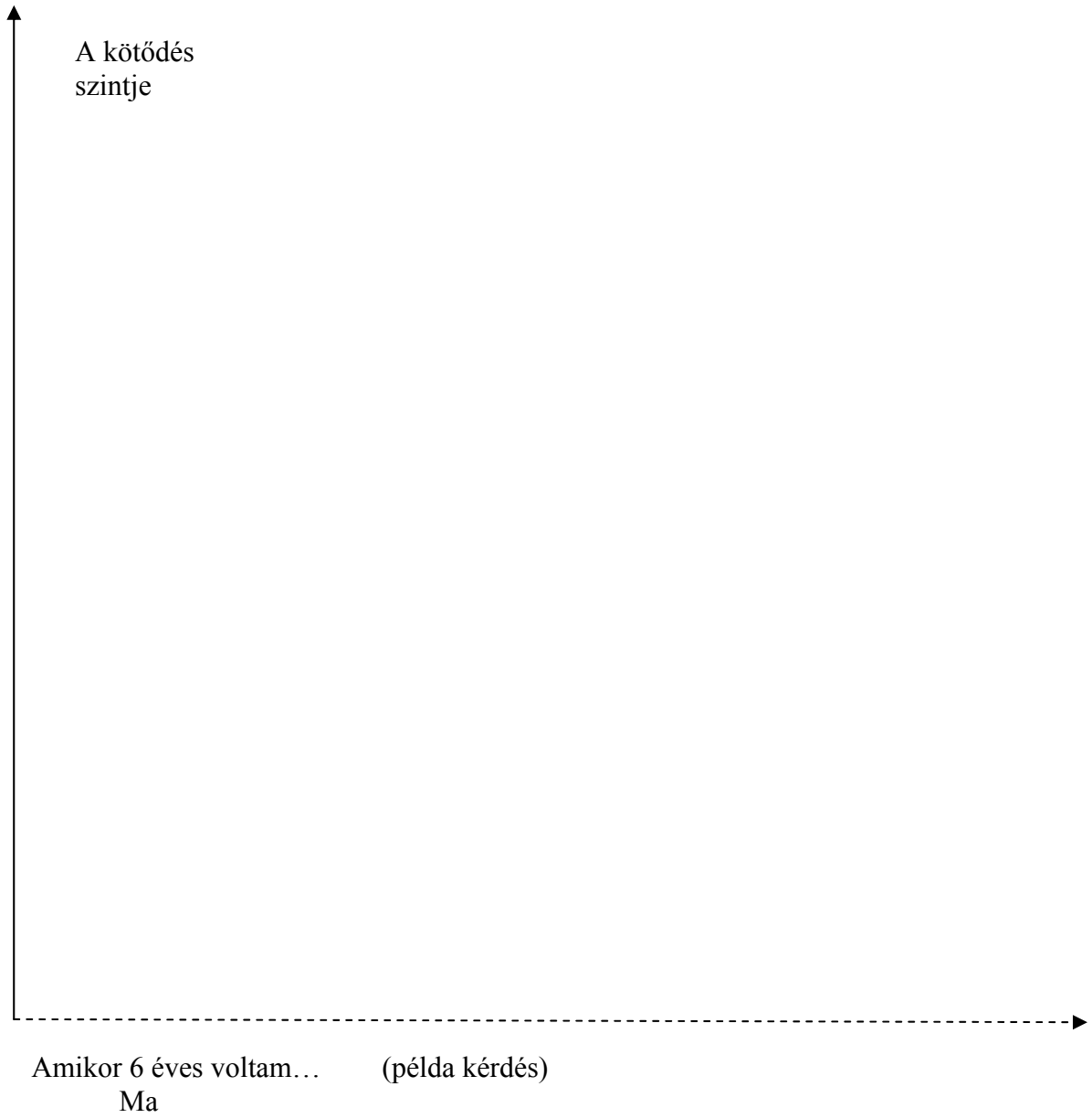
A csoportot két 10 fős csapatra osztottuk, és a csapatok a következő instrukciót kapták: csapatoddal át kell kelnetek egy futóhomokos terepen (amit a földre rajzolt kockák szimbolizálnak). Minden sorban van legalább egy kocka, ami stabil, tehát nem süllyed. Egyszerre csak egy ember lehet a csapatból a homokon. A csapat minden tagjának át kell kelni.

Stratégiát kell kidolgoznotok arra, hogy hogyan jut át az egész csapat. Önmagatokon kívül semmilyen segédeszközt nem használhattok. A stratégiaépítés alatt beszélhettek, de az átkelés alatt nem. 10 perctek van a stratégiaépítésre.

A futóhomok gyakorlat elemzéséhez javasolt kérdések

- Hogy érezted magad a gyakorlat alatt ?
- Milyen volt a csoportban a hangulat ?
- Mitől tudott haladni a csoport ? Mi működött ?
- Mi blokkolta a csoportot ? Mi nem működött ?
- Hogyan hoztatok döntéseket a csoportban ?
- Mindenki részt vett a döntéshozatali folyamatokban ?
- Voltak szabályok ? Ki határozta meg a szabályokat? Mindenki egyformán értelmezte a szabályokat ?
- Észrevettél valami különbséget a folyamatra koncentráló (a csoporttal törődő) és a feladatra koncentráló (a céllal törődő) embereknek viselkedése között?
- Hogyan lehetett volna kellemesebben / hatékonyabban megoldani a feladatot?

A témához való kötődést és a motivációt vizsgáló koordináta rendszer

Kulcsfogalmak:

Célorientáltság
Alkotás
Visszajelzés
Élmény
Jó közösség
Hasznosság
Erőpróba
Sikerélmény
Elismerés
Döntés felelősség
Karrier
Élményszerűség
Közösséghez tartozás
Hit
Felelősségérzet
Egyéni nyereség
Megfelelni vágyás
Becsvágy
Önmegvalósítás
Sikerélmény
Közösségi élet
Önmagunk fejlesztése
Karitatív tevékenység
Szellemei töltődés
Családi indíttatás
Személyes indíttatás
Másokon való segíteni akarás
Közösségteremtés
Esélyteremtés
Sikerélmény
Pozitív példák
Kudarcélmény
Hivatástudat
Gyermekkor
Igényformálás
Ifjúkor
Kapcsolattartás generációk között
Lehetőségek kiaknázása

Színes puzzle

A gyakorlathoz négy-öt csoportba osztjuk a résztvevőket. Négy, a témához kapcsolódó képet felragasztunk négy különböző színű papírlapra majd egyenlő számú darabra vágunk szét amelyek alkalmasak, hogy puzzle szerűen össze lehessen rakni őket. Ezeket egyenlő módon összekeverjük és szétosztjuk a csoportok között. A csoportok feladata, hogy a saját képüket összerakják, ehhez megszerezzék a szükséges darabokat.

Szükséges anyagok:

- 4-5 puzzle készlet (a kész képek az adott képzés témájához kapcsolhatók), mindegyiknek más-más színű a hátlapja, pl. zöld, fehér, kék, sárga, piros.
- A puzzle hátlapok színével megegyező öntapadós pöttyök.

Ideális csoportelosztás:

A legjobb, ha öt csoportra tudjuk osztani a résztvevőket, úgy, hogy csoportonként legalább 4, legfeljebb 6 ember legyen.

Előkészületek:

Keverjük össze a puzzle készleteket úgy, hogy mindegyik csoport minden színű puzzle-t kapjon, és nagyjából egyenlő számú puzzle darab legyen minden csoportnál a játék kezdetén. A színkeverés aránya függ a különböző színű csoportoknak adandó instrukcióktól!

Az összekevert puzzle csomagokat helyezzük el a terem öt pontján, egymástól minél távolabb.

Csoportokba osztás (opcionális):

A résztvevők körben állnak. Megkérjük őket, hogy hunyják be a szemüket, míg mindenkire felragasztunk egy színes pöttyöt. (Lehet véletlenszerűen, de előre is el lehet dönteni, hogy ki melyik csoportban legyen.)

Ha már mindenkinek van pöttye, az egyforma színűeknek beszéd nélkül, de a többiek segítségével kell megtalálniuk egymást.

Instrukciók:

Elmondjuk a résztvevőknek, hogy minden csoportnak a homlokukon lévő pöttyel megegyező hátlap színű puzzle-t kell kirakni. **Semmi** utalást nem teszünk arra, hogy a hiányzó darabokat a többi csoporttól hogyan szerezzék be, ti. kereskedéssel, csereberével, stb. Ha kérdezik, megpróbáljuk ügyesen elhárítani a választ.

A csoportokat a saját puzzle-kupacukhoz vezetjük, és minden csoport kap egy instrukciós cetlit, azzal az utasítással, hogy el kell olvasni és aztán megsemmisíteni. (Instrukció példák a mellékletben)

Innentől a tréner háttérbe vonul, és figyel, esetleg csoportról csoportra jár, ha nagy a terem és máshogy nem lehet belátni.

Megkezdődik a kereskedés, néha lopkodás, stb. A játéknak akkor van vége, ha minden csoport kirakta a puzzle-t. Ne erősítsük a versenyszellemet, erősödik az magától is.

A Nemzetek játéka gyakorlat elemzéséhez javasolt kérdések

- Hogy érezted magad a gyakorlat alatt ?
- Milyen volt a csoportban a hangulat ?
- Mitől tudott haladni a csoport ? Mi működött ?
- Mi blokkolta a csoportot ? Mi nem működött ?
- Hogyan döntöttétek el, hogy kinek adtok és kinek nem ?
- Mindenki részt vett a döntéshozatali folyamatokban ?
- Betartottátok a szabályok ? Mindenki egyformán értelmezte a szabályokat ?
Rászóltatok-e egymásra, hogy tartsátok magatokat a szabályokhoz?
- Milyen módszereket alkalmaztatok a saját képrészeitek megszerzéséhez, ezt közösen vitattátok e meg?
- Hogyan lehetett volna kellemesebben / hatékonyabban megoldani a feladatot?
- Mit tanulhatunk ebből a gyakorlatból egy közösségen belül?

Csoport kártyák

FEHÉR CSOPORT

Ti egy rendkívül udvarias csoport vagytok. Bárkihez szóltok a többi csoportból, először két nyelven köszöntitek.

SÁRGA CSOPORT

Nem szeretitek a látogatókat. A fehér csoport férfitagjaihoz *soha* nem szóltok.

KÉK CSOPORT

Nagyon gyakorlatias csoport vagytok, nem szeretitek a sok szövegelést. A „kék” szót *soha* nem használhatjátok.

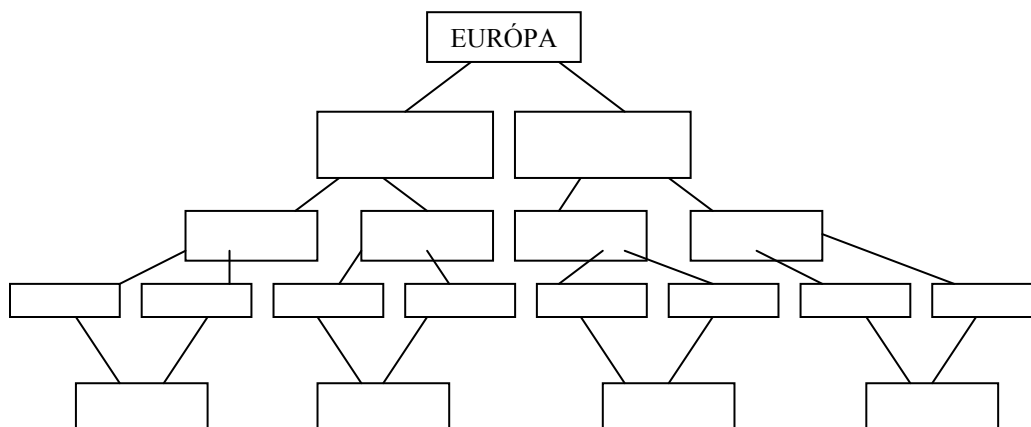
ZÖLD CSOPORT

Udvarias csoport vagytok, minden más csoport tagjai előtt mélyen meghajoltok, mielőtt megszólítanátok őket. A Sárgákat különösen szeretitek, ezért őket öleléssel üdvözlitek.

PIROS CSOPORT

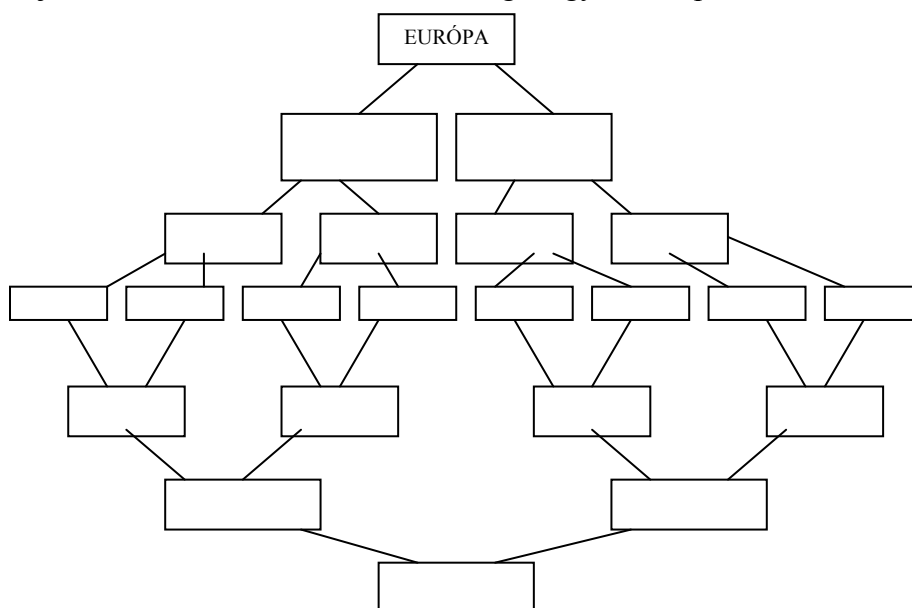
Nem szoktátok néven nevezni a dolgokat, mert ezt udvariatlanságnak tartjátok. A hiányzó puzzle darabokat sem kérhetitek nyíltan a másik csoportoktól, viszont hosszasan és barátságosan beszélgethettek velük, hátha maguktól felajánlják a piros puzzle darabokat.

Szó-DNS

Ez egy asszociációs gyakorlat. Megkérjük a résztvevőket, hogy egy A4-es lap tetejére írják fel, hogy „EURÓPA”, és a szót keretezzék be. Majd arra kérünk mindenkit, hogy írja le a kultúra szó alá az első két szót – lehet bármi, tárgy, fogalom, stb., ami neki a kultúráról eszébe jut. Ezután a két új szóhoz kell hozzárendelni két-két újabb szót. Fontos, hogy ez a feladat végig egyéni munka, mindenki a saját asszociációi alapján dolgozik. Az így kapott négy szóra is asszociálnak a résztvevők.

Nyolcas mélységnél nem tanácsos tovább menni, mert a csoport elvesztheti a türelmét. Ekkor hagyunk egy kis időt, hogy a lassabban dolgozók is utolérjék a csoportot. Mikor már nyolc szavunk van egy sorban, megkérjük a résztvevőket, hogy az első kettőt olvassák össze, majd azt az egy szót, ami ezekről eszükbe jut, írják le a két szó alá, összekapcsolva azokat. Ezt a következő három szópárral is végigcsinálják. A kapott négy szóból az első kettőt és az utolsó kettőt hasonló módon összekötik, majd a következő sorban létrejövő két szót is összeolvassák, és végül egy szót kapnak:

Milyen magas Alfréd?

Kommunikációs gyakorlat

Célok:

- megtanulni a hatékony információ megosztást
- kifejleszteni az információgyűjtés, megosztás, ellenőrzés rendszerét
- felkészíteni a résztvevőket a hálózatban dolgozásra

Időkeret:

- 30-40 perc a gyakorlatra
- 40-50 perc a kiértékelésre

Anyagok:

- Asztalok és székel
- „SMS” papírok (kb. 100db a 6 játékosnak)
- A szabályokat tartalmazó papírok a résztvevőknek
- Regisztrációs lap a Futár számára

Résztvevők:

- 6 játékos
- 1 futár
- 1 megfigyelő
- esetleg egy tartalékos aki besegít a futárnak ha túl nagy az üzenet forgalom (praktikus)

A helyzet bemutatása:

Te a „Fiatal és Nyerő” Rt. alkalmazásában állsz, amely férfiöltönyök készítésére specializálódott. A céged benevezett egy versenytárgyalásra amelyen szeretnétek elnyerni a lehetőséget, hogy az Olimpiai csapatnak ti készíthessétek el a ruháit. Sikerült a minta kollekciókkal bekerülni aközé a három cég közé, amelyek az utolsó körben versenyeznek. A bemutatóra több sztármodell között megnyertétek az egyik legismertebb sport divatmodellt, Alfrédot.

A nagy esemény előtti napon derült ki, hogy senki nem tudja, hogy milyen magas Alfréd és így a műhelyben nem tudják elkészíteni neki az öltönyét. A műhely vezető közölte, hogy maximum 30 perc áll rendelkezésükre, hogy kiderítsétek, hogy milyen magas, mert utána már képtelenek lesznek időre legyártani a megfelelő ruhát. A hirtelen fellépő technikai problémák miatt csak SMS-ben tudjátok tartani egymással a kapcsolatot.

A műhely csak akkor fogadja el az információt, ha te és 5 kollegád is ugyanazt a méretet adjátok meg egymástól függetlenül a számukra.

Szabályok:

- Hat játékos (P1, P2, ... P6) körben ülnek a székeken háttal egymásnak. A játékosok nem beszélhetnek egymással.
- Az üzenetek (SMS-ek) a résztvevők a Futáron keresztül küldhetik csak, nem adhatják át egymásnak. A Futár feladata regisztrálni az üzeneteket.
- Az üzenet formája: A feladó kódja, Az üzenet, A címzett kódja. (pl.: P1,üzenet....., P4)
- Az üzenet, ugyanúgy ahogy egy telex csak egy címzethez juthat el, ugyanazon a papíron nem lehet másik üzenetet küldeni, röviden kell fogalmazni (Max. egy mondat)
- A játéknak vége van, ha: eltelik 30 perc vagy minden résztvevő meg tudja mondani, hogy Alfréd milyen magas. A játékot csak akkor nyerik meg, ha az összes játékos meg tudja mondani a pontos eredményt

Kérdések az értékeléshez:

- Milyen magas Alfréd?
- Mennyi üzenetet küldtek egymásnak? (eleget – 60-70 – vagy ennél kevesebbet esetleg többet)
- Hogyan alakult ki a kommunikáció könnyen/nehezen?
- Milyen kommunikációs rendszert (gyűjtő / összegző / ellenőrző) fejlesztettek ki és a játék melyik szakaszában?
- Ha valaki tudta a hatékony megoldást, akkor azt elfogadta-e a csoport? Miért vagy miért nem?
- Volt e vezető a csoportban? Ha igen, akkor egy vagy több? Hogy választották ki?

Megfigyelők információs lapja

Kérdések az értékeléshez:

- Milyen magas Alfréd?
- Mennyi üzenetet küldtek egymásnak? (eleget – 60-70 – vagy ennél kevesebbet esetleg többet)
- Hogyan alakult ki a kommunikáció könnyen/nehezen?
- Milyen kommunikációs rendszert (gyűjtő / összegző / ellenőrző) fejlesztettek ki és a játék melyik szakaszában?
- Ha valaki tudta a hatékony megoldást, akkor azt elfogadta-e a csoport? Miért vagy miért nem?
- Volt e vezető a csoportban? Ha igen, akkor egy vagy több? Hogy választották ki?

Játékosok információs lapja

Szabályok:

- Hat játékos (P1, P2, ... P6) körben ülnek a székeken háttal egymásnak. A játékosok nem beszélhetnek egymással.
- Az üzenetek (SMS-ek) a résztvevők a Futáron keresztül küldhetik csak, nem adhatják át egymásnak. A Futár feladata regisztrálni az üzeneteket.
- Az üzenet formája: A feladó kódja, Az üzenet, A címzett kódja. (pl.: P1,üzenet....., P4)
- Az üzenet, ugyanúgy ahogy egy telex csak egy címzethez juthat el, ugyanazon a papíron nem lehet másik üzenetet küldeni, röviden kell fogalmazni (Max. egy mondat)
- A játéknak vége van, ha: eltelik 30 perc vagy minden résztvevő meg tudja mondani, hogy Alfréd milyen magas. A játékot csak akkor nyerik meg, ha az összes játékos meg tudja mondani a pontos eredményt.

A helyzet bemutatása:

Te a „Fiatalkor és Nyerő” Rt. alkalmazásában állsz, amely férfióltönyök készítésére specializálódott. A céged benevezett egy versenytárgyalásra amelyen szeretnétek elnyerni a lehetőséget, hogy az Olimpiai csapatnak ti készíthessétek el a ruháit. Sikertelen a minta kollekciókkal bekerülni aközé a három cég közé, amelyek az utolsó körben versenyeznek. A bemutatóra több sztármodell között megnyertétek az egyik legismertebb sport divatmodellt, Alfrédot.

A nagy esemény előtti napon derült ki, hogy senki nem tudja, hogy milyen magas Alfréd és így a műhelyben nem tudják elkészíteni neki az öltönyét. A műhely vezető közölte, hogy maximum 30 perc áll rendelkezésetekre, hogy kiderítsétek, hogy milyen magas, mert utána már képtelenek lesznek időre legyártani a megfelelő ruhát. A hirtelen fellépő technikai problémák miatt csak SMS-ben tudjátok tartani egymással a kapcsolatot.

A műhely csak akkor fogadja el az információt, ha te és 5 kollegád is ugyanazt a méretet adjátok meg egymástól függetlenül a számukra.

Az alábbi 12 emberről van információnk:

Alfréd, Bernard, Charley, David, Edward, Howard, George, Henry, Ian, Peter, Kevin, Igor

Játékos kártyák:

P1 Henry 5 centivel magasabb, mint Ian. David 25 centivel alacsonyabb, mint Edward.
P2 Kevin 7 centivel magasabb, mint Igor. George és Herry egyforma magas.
P3 Edward 12 centivel magasabb, mint Howard. George 1 centivel magasabb, mint Howard.
P4 Igor 170 centi. Bernard 23 centivel magasabb, mint Charley.
P5 David 5 centivel magasabb, mint Charley. Peter 11 centivel alacsonyabb, mint Ian.
P6 Bernard 10 centivel magasabb, mint Alfréd. Peter 10 centivel alacsonyabb, mint Kevin.

Minden játékos 1 kártyát kap. Praktikus a két kulcs információs kártyát (P4 és P6) kommunikatív embereknek adni.

A játékosokat ne informáljuk arról, hogy hány emberről van információ és, hogy minden játékos két adatot kapott.

		<u>KITÓL</u>						Összesen:
		1	2	3	4	5	6	
Futár		1	2	3	4	5	6	Összesen:
KINEK	1	X						
	2		X					
	3			X				
	4				X			
	5					X		
	6						X	
Összesen:								

Az oszlopok összege mutatja meg, hogy ki mennyire volt aktív kommunikátor (mennyi üzenetet küldött) míg a sorok összege azt mutathatja meg, hogy ki mennyi üzenetet kapott. Ha ezt egy személynél összehasonlítjuk, akkor látszik, hogy továbbította-e a kapott információkat vagy azok elakadtak e nála.

A Derdiaiak

A „Derdiaiak” játék két kultúra találkozásának a szimulációja. A Mérnökök csoportja egy másik országba, Derdiába utazik azért, hogy megtanítsa az embereket hidat építeni. A Derdiaiak kultúrája és viselkedése teljesen különbözik a szakértőkéétől, de ennek a különbségnek a mibenlétével egyikőjük sincs tisztában. Természetesen fontos az, hogy a találkozás rendben legyen és fontos a nyílt kommunikáció, de van egy feladat, amit meg kell oldani: a Mérnököknek meg kell tanítani a Derdiaiakat hidat építeni és felépíteni egy hidat.

A Derdiaiak és a Mérnökök külön szobákban készülnek elő. Nagyon fontos, hogy legyen idejük megismerkedniük a saját kultúrájukkal, különösen azoknak, akik a Derdiaiakat játsszák. Az előkészítés félidejében a Mérnökök küldenek két látogatót, akik Derdiába utaznak 3 percre (a természeti erőforrásokat ellenőrizni) és utána visszamennek.

A csoport mérete minimum 12 ember legyen, akiket két csoportra osztunk (a mérnökök ne legyenek 5-6 embernél többen, a többiek legyenek Derdiaiak). A szimuláció a legjobban 15-35 fő között működik.

Megtanulható célok:

Megtanulni a kulcsot az idegen kultúrák megértésére, elemezni a hatásokat, amik idegen kultúrák találkozásánál történnek.

Anyagok:

Erős papír (névjegykarton), ragasztók, 3 olló, 2 vonalzó, ceruzák, játékleírás a Derdiaiaknak és a Mérnököknek. Két asztal, ami szimulálja a kanyont, ami felé a hidat kell építeni. Két szoba.

Idő:

1,5-2 óra, beleértve a kiértékelést.

Leírás:

A csoport méretétől függően 4-6 résztvevő játsza a Mérnököket (a legegyszerűbb, ha önkénteseket kérünk fel), akik meg fogják tanítani a Derdiaiakat hidat építeni. Megkapják a „Instrukciók a mérnököknek” papírt és átmennek egy külön szobába. A csapat maradék része lesz a Derdiai lakosság, akik megkapják a „Instrukciók a Derdiaiaknak” papírokat. Ha a csoport túl nagy, akkor felkérhetünk egy Figyelő csoportot is, akik figyelnek, és jegyzeteket készítenek. Ők megkapják az „Instrukciók a Megfigyelőknek” lapokat. Ha lehetséges, akkor rendeljünk megfigyelőket a Mérnökök és a Derdiaiak mellé is.

Kiértékelés:

A játék után a résztvevők fognak egy flip-chart lapot (vagy bármilyen más papírt) és leírják a véleményüket az alábbi három ponttal kapcsolatban:

1. Tények: Mi történt a gyakorlat alatt és különösen a találkozó alatt? Mik volt a legfontosabb események?
2. Érzések: Hogy érezték magukat a résztvevők a különböző momentumokban? Hogyan közelítették meg a többiek ezeket az érzéseket?
3. Értelmezés: Mit lehetett megérteni a Derdiaiak és a Mérnökök kultúrájából? Mit jelentettek ezek a tények?

Ha van elég idő, akkor érdemes az értékelést előbb külön-külön megcsinálni a Derdiai és a Mérnök csoportnál, de fontos, hogy legyen egy közös értékelés az összes résztvevővel.

A DERDIAIAK

Instrukciók a Derdiaiaknak

A helyzet:

A Derdia nevű országban élsz. A településedet a következő várostól (és így a piactól) egy mély kanyon választja el. Ahhoz, hogy a faludban lakók elérjenek a piacra két napot kell gyalogolniuk. Ha lenne egy hidatok, akkor öt óra alatt oda lehetne érn. A Derdiai kormány szerződést kötött egy külföldi céggel, hogy jöjjenek el a ti településekre és tanítsanak benneteket, hogyan építsetek hidat. Ezután a ti embereitek lesznek Derdia első hídépítői. Azután, hogy a külföldi szakértők segítségével megépítettétek az első hidat, rengeteg hidat tudtok majd építeni, megkönnyítve ezzel a Derdiai emberek életét. A híd papírból fog elkészülni, ceruzákat, vonalzót, ollót és ragasztót használva. A Derdiaiak nagyon intelligensek és találékonyak: ismeritek az anyagokat és a szerszámokat (tudjátok, hogyan kell használni), de nem ismeritek a konstrukciós technikákat (soha életetekben nem láttatok még hidat).

Kommunikáció és viselkedés:

Az érintés nagyon fontos a Derdiaiak számára. A kommunikáció náluk nem működik anélkül, hogy fizikálisan megérintsék egymást a felek. Ha ezt valaki nem teszi meg, az durva sértésnek számít, de nem kell folyamatosan érintkezésben lenned azzal, aki beszél. Ha csoportban vagytok, akkor elég, ha megérintesz valakit, aki közel van hozzád, és máris bekapcsolódhatsz a megbeszélésbe. A munka alatt a Derdiaiak szintén sokszor megérintik egymást. A Derdiaiak nem használják a „Nem” szót. Ők mindig „Igent” mondanak, akkor is ha „nemet” gondolnak, mert szerintük a „Nem” az nem empatikus. Ha veszélyben érzik magukat vagy valaki erőszakos velük, illetve nem követi a kulturális szokásaikat akkor a Derdiaiak elkezdenek sikítani nagyon hangosan addig, amíg a hibás viselkedés megváltozik.

Üdvözlés:

A tradicionális Derdiai üdvözlés az, hogy megcsókolják egymás vállát. Az, aki kezdi az üdvözlést, csókolja meg a másik jobb vállát, a másik utána a ball vállát csókolja vissza. A csók bármilyen más formája inzultusnak számít! A kézfogás az egyik legdurvább inzultus, ami csak történhet Derdiában. Ha egy Derdiait inzultus ér üdvözlés közben vagy nem érintik meg amikor beszélni kezdenek hozzá, akkor hangosan sikítani kezd. Nagyon fontos még, hogy mindig üdvözlik egymás, akkor is, ha csak elmennek egymás mellett.

Nemek közötti különbségek:

A szerszámok nemileg specializáltak: az olló férfiaknak való, a ceruza és a vonalzó nőknek. A ragasztó közös. A férfiak soha sem érintik meg a vonalzót és a ceruzát, ugyanígy a nők az ollót.

A Derdiaiak egészen addig nem állnak szóba egy idegen férfival, amíg egy nő be nem mutatta őket egymásnak. Az nem számít, hogy a nő Derdiai e vagy sem.

Vendégszeretet:

A Derdiaiak nagyon barátságosak és szociálisak. Szeretik az idegeneket és híresek a vendégszeretetükről. Emellett büszkéek magukra és a kultúrájukra. Tudják, hogy sohasem lennének képesek egy hidat megépíteni önerejükből, de ez sincs olyan fontos, mint a büszkeségük. A hídépítés az csak egy olyan dolog, amit nem tudnak. Alapvetően elvárják az idegenektől, hogy alkalmazkodjanak az ő kultúrájukhoz.

Mivel a saját szokásaik természetesen a számukra ezért nem kezdik elmagyarázni a Mérnököknek (Ez nagyon FONTOS!!!)

A DERDIAIAK

Instrukciók a Mérnököknek

A helyzet:

Ti egy nemzetközi mérnök csoport tagjai vagytok, akik egy multinacionális építőipari vállalatnak dolgozotok. A cégetek éppen most írt alá egy szerződést a Derdiai kormányral, amiben vállaltátok, hogy megtanítjátok a Derdiaiakat hogyan építhetnek hidat. Miután aláírtátok a szerződést nagyon fontosá vált a szerződés határidőre való teljesítése, különben felbontjátok a szerződést, és ti munkanélkülivé válotok.

A Derdiai kormány mélyen érdekelt ebben a projektben, ami az Európai Unió által támogatott. Derdia egy hegyes ország, ami tele van mély kanyonokkal, de nincsenek hídjai. A Derdiaiaknak nagyon sok időbe kerül, hogy elmenjenek a vásárba, a fővárosba. Ha megépül a híd, akkor ez az út 5 órára rövidül.

Mivel nagyon sok kanyon és folyó van az országban, nem lenne elég egy híd felépítése, hanem meg kell tanítani a helyi lakosokat, hogy maguknak tudjanak hidakat építeni.

Játék:

Először figyelmesen olvasd el ezeket az instrukciókat aztán közösen határozzátok meg a módot, ahogy a híd fel fog épülni. Miután az előkészítő szakaszon túl vagytok két követet küldhettek Derdiába - ahol a híd fog épülni - de csak három percre (p.l.: hogy felvegyék a kapcsolatot a Derdiaiakkal és hogy ellenőrizzék az anyagokat, szerszámokat). Utána van 10 percek, hogy az ő jelentésüket elemezzétek, és esetleg átértékeljétek az előkészítéseket. Ezután az egész csoport Derdiába megy és megtanítjátok őket hidat építeni.

A híd:

A hidat egy papír híd szimbolizálja. A hídnak 80 cm-ert kell áthidalnia p.l.: két asztal között és stabilnak kell lennie. A végén a hídnak el kell bírnia a súlyát annak az ollónak és ragasztónak, amit a felépítéséhez használtátok. A híd egyetlen eleme, része sem készülhet Derdián kívül, mert akkor a helyiek nem tudják elsajátítani a technológiát, az építés minden fázisát érteniük kell. Minden darabot ceruzával és vonalzóval kell megrajzolni és ollóval kivágni.

Anyagok:

A híd névjegykártya kartonból fog épülni.

A tervezéshez és az építéshez használhatátok: papír, ragasztó, olló, vonalzó, ceruza.

Idő:

A tervezésre és az előkészítésre, mielőtt Derdiába mennek: 40 perc

Építésre és a Derdiaiak tanítására: 25 perc

A DERDIAIAK

Instrukciók a Megfigyelőknek

Te megfigyelő vagy ebben a gyakorlatban! Kérjük, hogy figyeld meg és írd le a legfontosabb szokásokat, tényeket és eseményeket, amiket észleltél a csoporton anélkül, hogy ítéletet hoznál arról, amit látsz.

A Dardiaiak megfigyeléséhez:

1. Hogyan tudják a résztvevők betartani a szabályokat?
2. Milyen problémákkal találkoznak az emberek, amikor új kulturális szabályoknak próbál megfelelni?
3. Milyen változtatásokat tettek az eredeti Dardiai viselkedési szabályokhoz képest?
4. Hogyan készítették elő a mérnök csoport és a delegáció fogadását?
5. Hogyan találkoztak a delegációval? Hogyan tartották tiszteletben a kulturális szabályokat?
6. Amikor a teljes mérnöki csoporttal találkoztak:
 - a. Hogyan adták át a kulturális szabályaikat a mérnököknek?
 - b. Hogyan segítették a mérnököket az építési folyamatban?
 - c. Hogyan alakult a Dardiai szabályok tisztelete?
 - d. Mit tanultak a mérnökök a Dardiai kultúrából?

A Mérnökök megfigyeléséhez:

1. Milyen lépéseket tettek arra, hogy felkészüljenek a lehetséges kulturális különbségekre?
2. Hogyan készítették fel a delegáció két tagját? Volt e valamilyen speciális utasításuk, hogy mire figyeljenek, vigyázzanak?
3. Hogyan választottak, milyen feltételek alapján?
4. Mit hozott vissza a két mérnök a beszámolójában?
5. Hogyan fogadták a többiek a híreket és milyen következtetéseket vontak le belőle?
6. Hogyan tanították a mérnökök a Dardiaiakat? Milyen érzéseik voltak a küldetésükkel kapcsolatban?
7. Volt e valamilyen tervük a Dardiában való tartózkodásuk idejére? Követték-e ezt?
8. Mit tettek a mérnökök, amikor konfrontálódtak a helyiekkel?

A választások ideje

Mennyire vagy meggyőző?

Témák demokrácia, állampolgárság, általános emberi jogok

Csoportlétszám tetszőleges

Szükséges idő 45 perc

A gyakorlatról röviden

Vita-gyakorlatról van szó, amely a következő kérdéseket érinti:

- jogok és kötelezettségek a demokráciával összefüggésben
- demokratikus vita

Célok ▪ A demokratikus társadalom néhány ellentmondásos vonásának megfontolása.

- A figyelem, a vita- és a meggyőzési képességek gyakorlása és fejlesztése.
- Az együttműködés előmozdítása.

Szükséges eszközök

- nyitott tér
- A4-es kartonlap és színes tollak a táblák elkészítéséhez
- ragasztószalag
- kis kartonpapírok és tollak a jegyzetek készítéséhez (nem kötelező)

Előkészítés

- Készítsünk két táblát – EGYETÉRTEK és NEM ÉRTEK EGYET –, és ragasszuk őket egy hosszú fal két végébe. Győződjünk meg róla: a fal mentén elegendő hely van arra, hogy a résztvevők egyesével egymás mellett állva is elférjenek a két tábla között.
- Helyezzünk két széket a terem közepére, egymástól körülbelül fél méterre, oly módon, hogy legyen körülöttük mozgástér.

A gyakorlat levezetése

1. Tűzzük ki a két táblát a fal két végére, és mondjuk el, hogy fel fogunk olvasni egy állítást, amellyel vagy kevésbé, vagy nagyobb mértékben fognak egyetérteni.
2. Válasszunk ki egy állítást a gyakorlat végén javasolt listából, és olvassuk fel a csoportnak.
3. Kérjük meg a résztvevőket: annak megfelelően helyezkedjenek el a fal mentén a két tábla között, hogy mennyire értenek egyet. Amennyiben teljes mértékben egyetértenek, vagy éppenséggel egyáltalán nem értenek egyet, úgy a fal végére – a megfelelő tábla alá – álljanak, máskülönben valahová a két pont közé.
4. Amikor az emberek a vonal mentén elhelyezkedtek, kérjük meg azt a két személyt, akik a legszélén állnak (a két legszélsőségesebb véleményt reprezentálva), hogy foglalják el a két széket a terem közepén. Most mindenki másnak is a székek köré kell gyűlnie – és a mögé a személy mögé kell helyezkedniük, akinek a nézetével a leginkább egyetértenek. Ha nem tudnak határozni, középen kell elfoglalniuk egy helyet.
5. Adjunk a széken ülőknek egy-egy percet, hogy elmondják azokat az okokat, amiért egyetértettek vagy nem értettek egyet az eredeti állítással. Senki nem vághat közbe, és nem segíthet nekik. Mindenkinek csendben kell hallgatnia őket.

6. Az egy perc elteltével kérjük meg a csoport többi tagját, hogy álljanak az egyik vagy a másik beszélő mögé (mindenkinek döntést kell hoznia), így most az egyik csoport a vitatott állítás mellett áll, a másik azzal szembehelyezkedik. Hagyjunk a két csoport számára tíz percet, hogy egymást nem zavarva olyan érveket készítsenek elő, amelyek alátámasztják álláspontjukat, és hogy kiválasszanak egy másik szószólót, aki az érveket előadja.
7. A tíz perc elteltével hívjuk vissza a csoportokat, a két új beszélő foglalja el a székeket – körülöttük a támogatókkal.
8. Adjunk ezeknek a szóvivőknek egyenként három-három percet, hogy előadják érveiket, aminek nyomán bármelyik oldal támogatói megváltoztathatják álláspontjukat, és átmehetnek a másik csoportba, amennyiben azoknak az érvei meggyőzőek voltak.
9. Adjunk a csoportoknak további öt percet egymástól külön, hogy dolgozzanak az érveiken, és válasszanak ki egy harmadik beszélőt. Az elhangzó érvek után ismét hagyjuk, hogy az emberek pozíciót változtassanak, ha akarnak.
10. Végezetül értékeljük a gyakorlatot és elemezzük a tanulságait.

Feldolgozás és értékelés

Tekintsük át a vita, mint forma folyamatát és célját, beszéljük meg, miért érték a pluralista társadalom. Próbáljuk meg elkerülni, hogy a résztvevők folytassák az egyes témakörök megvitátását.

- Volt-e, akinek megváltozott a véleménye a vita menetében? Ha igen, mely érvek győzték meg őket?
- Az aktuális érveken túl voltak-e más dolgok, amelyek hatással voltak valakire – például a társak nyomása, az érzelmi töltet vagy a rivalizálás?
- Azok számára, akik nem változtatták meg a véleményüket a vita során, volt valami értelme megbeszélni ezeket a kérdéseket? El tudnak-e képzelni bármiféle bizonyítékot, amely meggyőzhetné őket arról, hogy változtassák meg véleményüket?
- Miért vannak az embereknek eltérő nézeteik? Mit lehet ezzel kezdeni egy demokratikus társadalomban?
- A demokráciában minden véleményt tolerálni kell?

Tanácsok a csoportsegítőknek

A gyakorlat első része, amikor a résztvevők elhelyezkednek a képzeletbeli vonal mentén, ne tartson tovább néhány percnél. Ennek célja ugyanis mindössze annyi, hogy a résztvevők kialakítsák és kifejezzék a kiinduló pozíciójukat, és hogy ők maguk láthassák, másokhoz viszonyítva hol állnak.

A gyakorlat célja legalább annyira a kommunikációs és meggyőző képességek gyakorlása, mint amennyire maguknak, a kérdéseknek az átgondolása. Ennélfogva a résztvevőket arra kell bátorítanunk, hogy ne csupán véleményük tartalmán és előadásán gondolkodjanak el, hanem azon is, hogy az érvelés mely típusa vagy formája lehet a legalkalmasabb a másik oldalon álló emberek meggyőzésére. Céljuk az, hogy a lehető legtöbb embert állítsák a maguk pártjára. A beszédek közötti levegővételnai szünetet felhasználhatják arra, hogy átgondolják a másik fél álláspontját, és kigondoljanak módokat annak gyengítésére.

A csoportsegítő az ebben a gyakorlatban szereplő témáktól eltérőeket is javasolhat, amelyek ugyanolyan jól felhasználhatók egy vita kiindulópontjaként. Az a lényeg, hogy olyan állítást válasszunk, amely az adott csoporton belül vitát provokál majd.

Figyelem! Körülbelül 30 perc szükséges egy állítás megvitatásához – a gyakorlat levezetésének leírásában javasolt lépések megtartásával. Amennyiben több állítást kívánunk felhasználni, ennek megfelelően kell időt biztosítanunk.

Legyünk rugalmasak, amikor az egymást követő lépésekről döntünk, és vegyük figyelembe a vita élénkségét, a csoport erős és gyenge pontjait. Például:

- Adhatunk még egy-két további szünetet a csoportok számára az érvek előkészítéséhez, és így többen kapnak szót, hogy megismertessék a közösen kialakított érveket.
- Ha a csoport már ismeri ezt a gyakorlatot – vagy akár akkor is, ha nem –, a gyakorlat levezetésének módjában javasoltakhoz képest módosíthatjuk az első beszélők kiválasztásának módszerét – például választhatjuk a két harmadik embert mindkét végről.
- Dönthetünk úgy is, hogy megkérjük a szószólók támogatóit az érvek előkészítésére szánt egyik szünetben: dolgozzanak a szembenálló beszélővel – más szóval az általuk fenntartott álláspont ellen hozzanak fel érveket. Ez jó módja lehet annak, hogy a résztvevőkkel megértessük az ellentétes álláspontot, amellett érdekes variációját teremtheti meg a gyakorlatnak abban az esetben, ha az emberek egyáltalán nem hajlanak véleményük megváltoztatására.

A beszélőknél lehet egy kisebb papírlap, amire rövid jegyzeteket készíthetnek az érveikről, amelyeket el akarnak mondani.

Felvethetjük azt a kérdést, hogy vajon a pluralizmus vagy a véleménynyilvánítás szabadsága kitehető-e bármilyen korlátozásnak egy toleráns társadalomban: például engedélyezni kell-e a fasiszta vagy a nacionalista demonstrációkat?

Megvitatandó állítások

- Erkölcsi kötelességünk élni szavazati jogunkkal a választásokon.
- Be kell tartanunk a törvényeket, még akkor is, ha igazságtalanok.
- A demokráciában csak a politikusoknak van hatalmuk, másoknak nincs.
- Az emberek olyan vezetőket kapnak, amelyeneket megérdemelnek.
- Az a polgárok felelőssége, hogy nap, mint nap ellenőrizzék a kormány munkáját.

A résztvevőkhöz és az adott témához érdemes saját állításokat előre kidolgozni.

Azt nézd, mire képes!

Azt nézd, hogy mire képes, és ne azt, hogy mire nem!

Témák diszkrimináció és idegengyűlölet, szociális jogok, sport

Csoportlétszám 6–36 fő

Szükséges idő 120 perc

A gyakorlatról röviden A gyakorlat célja, hogy elősegítse a fogyatékosok helyzetének megismerését. Fő témák:▪ A fogyatékosok társadalmi integrációjának akadályai▪ A fogyatékosok jogainak mint alapvető emberi jogoknak az elfogadása

Célok ▪ A fogyatékosok mindennapi gondjainak és szükségleteinek megismertetése▪ a szükségletek kielégítését szolgáló megoldások kidolgozása▪ a megértés és a szolidaritás támogatása

Szükséges eszközök A bevezetőhöz:▪ papírlap és toll minden résztvevőnek A 2. részhez, páronként:▪ táska vagy szatyor, amelybe tegyünk bele egy káposzta- vagy salátalevelet, egy ceruzát, egy krétát, egy falevelet (bármilyen fáról), egy színes papírt és egy dobozos üdítőt kendő, amellyel beköthetjük a párunk szemét▪ papírlap, toll A 3. részhez, páronként:▪ egy szerepkártya papírlap, toll A 4. részhez:▪ kerekesszékek, minden nyolc főre egy darab▪ elegendő hely egy akadálypálya kialakításához (amennyiben van rá lehetőség, úgy egy másik teremben vagy az udvaron)▪ akadályok, például asztalok, székek, sok újság a földre, farakás stb.▪ nagy papírlap és filctollak▪ óra vagy stopper

Előkészítés ▪ Írjuk meg a szerepkártyákat. Használhatjuk a játék által javasoltakat, de kitalálhatunk újakat is. Amennyiben megoldható, készítsük el előre az akadálypályát egy másik teremben vagy az udvaron (ez utóbbi még jobb, hiszen ott még izgalmasabb lehet a játék). Ha bent maradunk, akkor építsünk székek és asztalok határolta szűk utakat, a pályát, pedig próbáljuk nehéz tereppé alakítani fadarabok és újságpapírok segítségével.

A gyakorlat levezetése

A gyakorlat négy részből áll: 1. rész: bevezetés, 2. rész: séta bekötött szemmel, 3. rész: jelbeszéd (mutogatás), 4. rész: kerekesszékes verseny.

1. rész: Bevezetés (10 perc)

1. Magyarazzuk el, hogy a gyakorlat három fő fogyatékosásra épül: vakság, siketnémaság, mozgáskorlátozottság.
2. Kérjük meg a résztvevőket, hogy gondolják végig azt, milyen bánásmódban szeretnének, illetve nem szeretnének részesülni, ha ők lennének fogyatékosok. Kérjük meg őket, hogy írják le ezt címszavakban.
3. Ezután kérjük meg őket, hogy arról is írjanak néhány gondolatot, mitől félnének a legjobban, ha ők lennének fogyatékosok.
4. Ha elkészültek, kérjük meg őket, hogy fordítsák meg a papírjukat, majd folytassuk a 2. résszel.

2. rész: Séta bekötött szemmel

1. Kérjük meg a résztvevőket, hogy alkossanak párokat. Osszuk ki a kendőket. Minden pár egyik tagja a vak szerepét tölti be, a másik pedig a segítője lesz. A segítő feladata, hogy egész idő alatt ügyeljenek párjuk épségére és biztonságára. Csakis a másik biztonságához kapcsolódó egyszerű kérdésekre válaszolhatnak, és ekkor is csak igennel vagy nemmel.
2. Kérjük meg a segítőket, hogy sétáljanak a párjukkal 5 percig, lehetőleg a lépcsőn és az udvaron is.
3. Amikor visszajönnek a terembe, kérjük meg a segítőket, hogy vezessék a párjukat a székhez, amelyen már várja őket egy meglepetés – a táska.
4. A „vak” résztvevőknek ki kell találniuk, hogy mi van a táskában, a segítőknak pedig le kell írniuk, hogy társuk mit talált.
5. Ezután kérjük meg a „vak” résztvevőket, hogy vegyék le a kendőt, és nézzék meg a tárgyakat. Hagyjunk egy kis időt arra, hogy a párok megbeszéljék a játékkal kapcsolatos érzéseiket.
6. Végül várjunk néhány percig, amíg a résztvevők kilépnek a szerepből, majd lépünk tovább a 3. részhez.

3. rész: Jelbeszéd

1. Kérjük meg a párokat arra, hogy cseréljenek szerepet. Akik eddig segítő voltak, azok „siketnémák” lesznek, a párjuk pedig felváltja őket a segítő szerepében.
2. Adjunk minden „siketnémának” egy szerepkártyát, amelyet nem mutathatnak meg a párjuknak. Adjunk papírt és tollat a segítőknak.
3. Kérjük meg a „siketnémákat”, hogy magyarázzák el a problémájukat a segítőjüknek úgy, hogy közben nem beszélhetnek, nem írhatnak, és nem rajzolhatnak. A segítők jegyezzék fel, hogy szerintük miről van szó.
4. Amikor a „siketnéma” résztvevő úgy érzi, hogy már mindent elmutogatott, kérjük meg, hogy mutassa meg a szerepkártyát a segítőjének. Adjunk nekik időt arra, hogy megbeszéljék a játékkal kapcsolatos érzéseiket, benyomásaikat és félelmeiket.

4. rész: Kerekesszékes verseny

1. Mutassuk meg a pályát a résztvevőknek. Az nyer, aki a legrövidebb idő alatt megy végig rajta, aki viszont nekiütközik valaminek, az büntetést kap.
2. Írjuk fel az eredményeket egy nagy papírlapra.
3. Miután mindenki kipróbálta, tartsunk rövid szünetet, majd folytassuk az értékeléssel.

Feldolgozás és értékelés

Beszéljük meg közösen a 2., a 3. és a 4. részt, majd nézzük meg, hogy a résztvevők mit tudtak a gyakorlat elején, és mit tanultak a gyakorlatnak köszönhetően.

1. Kezdjük a bekötött szemmel végzett sétával. Tegyük fel az alábbi kérdéseket az egész csoportnak:
 - Hogyan érezték magukat a gyakorlat során?
 - Mi volt a legnehezebb? Mi volt vicces? Mi volt ijesztő?
 - Nehéz volt-e megbízni a másokban, illetve nehéz volt-e megbízhatónak lenni?
 - Hány tárgyat sikerült azonosítani a táskában? Ehhez melyik érzékszervüket használták a „vakok”? Hányan merték megkóstolni a dobozos üdítőt?
2. Folytassuk a 2. résszel, a jelbeszéddel:
 - Hogyan érezték magukat a résztvevők a gyakorlat során?
 - Mi volt a legnehezebb? Mi volt vicces? Mi volt ijesztő?
 - Zavarta-e a „néma” résztvevőket az a tudat, hogy nem értik őket?
 - Zavarta-e a segítők az a tény, hogy nem mindent értenek?
3. Ezután beszéljük meg a kerekesszékes versenyt:
 - Hogyan érezték magukat a résztvevők egy olyan helyzetben, ahol sokkal nehezebben mozognak?
 - Mi volt a legnehezebb? Mi volt vicces? Mi volt ijesztő?
4. Folytassuk azokkal a félelmekkel és elvárásokkal, amelyeket a résztvevők a gyakorlat elején fogalmaztak meg. Kérjük meg őket arra, hogy olvassák át, amit akkor írtak, majd válaszoljanak az alábbi kérdésekre:
 - Voltak-e olyan félelmeik, amelyek beigazolódtak a gyakorlat során?
 - Hogyan próbáltak segíteni a párjuknak?
 - Hogyan fogadta a párjuk a felkínált segítséget?
 - Könnyű volt-e eldönteni, hogy mikor és mennyit segítsenek?
5. Mitől féltek a résztvevők a legjobban, amíg fogyatékosok voltak? Min alapultak ezek a félelmek? Voltak-e olyanok, akik attól féltek, hogy esetleg baleset vagy betegség következtében válnak fogyatékosokká?
6. Mi volt a legmeglepőbb, amit a gyakorlat során tudtak meg?
7. Ismernek-e valakit, aki vak, siketnéma vagy kerekesszéssel közlekedik? Milyen társadalmi életet élnek? Hogyan viselkednek velük mások?
8. Gondoljuk át, hogy a közelünkben található épületeket és utcákat a fogyatékosok igényeinek megfelelően alakították-e ki (akadálymentesítették-e).
9. Mit lehetne, és mit kellene tenni azért, hogy a fogyatékosok minden esetben egyenlő bánásmódban részesüljenek?
10. A fogyatékosok jogai is az emberi jogok kategóriájába tartoznak? Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény mely jogai kapcsolódnak szorosan az adott témához?
11. Mit tehet az iskolánk/egyesületünk/ifjúsági csoportunk azért, hogy a fogyatékosok minden esetben egyenlő bánásmódban részesüljenek?

Szituációs kártyák

1. szituáció

Magyarázza el a barátjának, hogy bőrfejúek támadták meg a parkban, elvették a táskáját, és leütötték. Kérdezze meg, hogy hol van a rendőrség. Nem beszélhet, nem írhat, és nem rajzolhat!

2. szituáció

A helyszín egy ebédlő: az iskola vagy éppen az Európai Ifjúsági Központ étterme. Magyarázza el a szakácsnak, hogy nem lehet bolognai spagettit, mert vegetáriánus. Ráadásul nemcsak húst nem eszik, hanem tejterméket (tejet, tojást, sajtot) sem fogyaszt. Nem beszélhet, nem írhat, és nem rajzolhat!

Bejöhetek?

Menekült, menj haza! – Menne, ha tudna.

Témák: emberi biztonság, diszkrimináció és idegengyűlölet, béke és erőszak

Csoportlétszám: 6–20

Szükséges idő: 60 perc

A gyakorlatról röviden:

Ez a szerepjáték egy csoport menekültről szól, akik egy másik országba próbálnak átjutni.

Témák:

- a menekültek helyzete
- a menekültstátus megadásának vagy megtagadásának társadalmi és gazdasági indokai

Célok:

- a menekültek jogaival kapcsolatos tudás és tapasztalatok megszerzése
- Annak megértése, hogy milyen érvek alapján léphetnek be a menekültek egy országba, vagy mi alapján tagadják meg belépésüket
- szolidaritás ébresztése azok iránt, akik otthonuk elhagyására kényszerülnek

Szükséges eszközök:

- szerepkártyák
- kréta és/vagy bútorok a határátkelőhely kialakításához
- papír
- tollak

Előkészítés: ▪ résztvevőnként egy információs lap

- egy-egy szerepkártya minden határőrnek*, menekültnek és megfigyelőnek
- a helyszín kialakítása: húzzunk például egy vonalat a padlóra, amely a határt jelzi, vagy rendezzük el úgy a bútorokat, hogy azok az átkelőhelyet szimbolizálják. Egy asztal jelképezheti pl. a határőrök pultját, készíthetünk jeleket, feliratokat a beutazás, illetve a vámeljárási szabályairól, stb.

A gyakorlat levezetése

1. Magyarázzuk el, hogy ez egy szerepjáték, amelyben menekültek egy csoportja megpróbál beutazni és biztonságot találni egy idegen országban.
2. Először is gyűjtjük össze, hogy mit tudunk a menekültekről. Pontokba szedve írjunk fel mindent egy nagy papírra, hogy a megbeszélés során később tudjunk rá hivatkozni.
3. Mutassuk meg a résztvevőknek a helyszínt, és olvassuk fel a következő szöveget: „Sötét, hideg és esős éjszaka van az X és Y ország közötti határon. Egy nagyobb csoport menekült érkezett a háborús X országból, és Y országba szeretnének beutazni. Éhesek, fáradtak és fájnak. Nagyon kevés a pénzük, az útleveleiken kívül nincs más papírjuk. Y ország határhoz különböző állásponton vannak: egyesek beengednék a menekülteket, mások nem. A menekültek reménytelen helyzetben érzik magukat, különböző érvekkel próbálják meggyőzni a hivatalos szervek képviselőit.”
4. Osszuk a résztvevőket egyenlő csoportokba. Az egyik csoport az X országból érkező menekülteket játssza, a második csoport a határrendészeti szervek képviselőit, a harmadik csoport tagjai megfigyelők lesznek.
5. Kérjük meg a „menekülteket” és a „határőröket” arra, hogy dolgozzák ki a szerepeiket és az érveiket. Osszuk ki a segédleteket, és adjunk nekik 15 percet a felkészülésre.
6. Kezdjük el a szerepjátékot. Saját belátásunk szerint vessünk véget a játéknak, de nagyjából tíz perc elegendő.
7. A megfigyelőknek adjunk öt percet, hogy rendszerezzék jegyzeteiket.

Feldolgozás és értékelés

Kezdjük azzal, hogy szót adunk a megfigyelőknek, mondják el észrevételeiket. Ezután a szereplők

mondják el, milyen érzés volt menekülni, illetve határőrnek lenni, majd nyissuk meg az általános vitát:

- Mennyire részesültek tisztességes elbánásban a menekültek?
- A menekülteknek védelmet biztosít az *Emberi jogok egyetemes nyilatkozatának* 14. cikke és a menekültek jogállásáról szóló 1951-es Egyezmény is. A gyakorlatban biztosították-e a menekültek számára a védelemhez való jogot? Ha igen, miért és hogyan, ha nem, miért nem?
- Van-e joga egy országnak menekülteket visszafordítani?
- Gondoljuk meg, hogy mi magunk vajon megtennék-e ezt, ha pl. a határrendészeti szerv képviselői lennénk? Mit tennénk, ha tudnánk, hogy otthon halál vár rájuk?
- Milyen jellegű akadályokkal találkozhatnak a menekültek a hazánkba való belépés után?
- Mit lehetne tenni a menekültek befogadásával kapcsolatos problémák enyhítésére, megoldására?
- Vannak-e a résztvevők országában internáltak? Esetleg valamelyik szomszédos országban?
- Melyek a legfontosabb teendők a menekültek számának csökkentése érdekében?

Szószedet

Demokrácia: kormányzati forma, amelyben a hatalom gyakorlásában a nép (majdnem) minden tagja részt vehet származásra való tekintet nélkül. A demokráciában a közpolitikai kérdéseket a nép közvetlenül (népszavazáson) vagy közvetett módon (választott képviselőkön keresztül) kifejezett többségi döntése alapján határozzák el. A demokrácia szó az ógörög δημοκρατία (demokratia) szóból származik, jelentése az emberek uralma. A szó töve a δημοσ (démosz) nép szó, a κρατειν (kratein) jelentése uralkodni, a ía (ia) pedig egy képző.

DIA (Demokratikus Ifjúságért Alapítvány): közhasznú non-profit szervezet, melynek hitvallása, hogy a demokratikus értékek és a hozzájuk kapcsolódó magatartás tapasztalati úton is elsajátíthatók. Ennek érdekében a DIA a közösségi tanulás segítségével fejleszti a fiatalok állampolgári készségeit és ezt a módszert, alkalmazza és fejleszti Magyarországon és a környező régióban. A DIA 1999. óta az önkéntességet, a közösségi tevékenységeket és a közösségi tanulást igyekszik érthetőbbé, továbbá elérhetőbbé tenni a fiatalok és közösségeik számára.

Esélyegyenlőség: A modern jogrendszer alapvető elve a diszkrimináció tilalma, illetve az egyenlő bánásmód követelménye. Tiltott minden olyan magatartás, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyekkel vagy személyek egyes csoportjaival szemben hátrányos megkülönböztetést eredményez. Tény azonban, hogy például a nem, a nyelv, a származás, a szexuális irányultság, valamilyen fogyatékoság – s a felsorolás még hosszan folytatható lenne – már akár születésétől fogva hátrányosabb helyzetbe hozhat valakit embertársainál. Nem elegendő annak biztosítása, hogy a hátrányos helyzetű személyeket a többiekkel azonos jogok illessék meg; az esélyegyenlőség eléréséhez olyan intézkedésekre van szükség, amelyek a hátrányokat csökkentik, illetve megszüntetik. Ezen intézkedések megtétele elsősorban állami feladat, de bizonyos kötelezettségeket az állam magánfelek számára is előírhat. Az ilyen pozitív diszkrimináció – az Alkotmánybíróság állásfoglalása alapján – nem alkotmányellenes, hiába sérti formálisan az egyenlő elbánás követelményét. A pozitív diszkrimináció korlátja, hogy nem sérthet alapvető jogot, nem biztosíthat feltétlen előnyt, és nem zárhatja ki az egyéni szempontok mérlegelését.

Ifjúság 2000-2006 (Youth 2000-2006): Az Európai Unió tagállamai közösen hozták létre az Ifjúság 2000-2006 Közösségi Akcióprogramot, amely a jogi keretet adja az ifjúságnak szóló nem formális oktatási programok támogatásához. Az Ifjúság 2000-2006 Program nem csupán a fiatalok saját projektjeit támogatja, hanem segít mindazoknak a szakembereknek is, akik fiatalokkal foglalkoznak valamilyen iskolán kívüli program megvalósításában. Nem csak anyagi támogatást ad, hanem képzési, információs, szakmai, módszertani szolgáltatásokat is nyújt.

A Program keretében nemzetközi *ifjúsági cserék, ifjúsági találkozók, Fejlesztő Projektek*, leginkább helyi szintű *Ifjúsági Kezdeményezések* megvalósítására, *Európai Önkéntes Szolgálat*ban való részvételre van lehetőség.

Interkulturális tanulás: Az interkulturális tanulás az ifjúsági program minden részletében fellelhető célként, feltételként, vagy szükségletként. A Fiatalok Európáért programban az interkulturális tanulás részét képezi mind a szociális céloknak (szolidaritás, emberi jogok, kulturális sokszínűség tudatosítása), mind az oktatási céloknak (lásd a pályázati űrlapokat és beszámoló lapokat, vagy a pályázati útmutatót). Az interkulturális tanulás ugyanakkor egységet képez az európai dimenzió más aspektusaival és a harmadik országok felé megnyilvánuló nyitottsággal (azt is beleértve, hogy a bevándorolt fiatalok megismerjék származási országuk kultúráját). Végezetül, az interkulturális tanúlással kapcsolatos értékek fellelhetők a felelős állampolgár gondolatkerében, azon alapvető célkitűzés megújításában, miszerint a tisztelet a kulturális sokszínűség és annak alapvető közös értékei iránt népszerűsítendő.

Tolerancia: latin eredetű szó, elsősorban türelmességet jelent mások véleménye, főleg vallása, világnézete, etnikai vagy nemzeti hovatartozása, illetve más egyebek iránt. A műszaki életben a megadott méretek, mennyiségtől, vagy minőségtől való megengedett legnagyobb eltérést jelenti. Orvosi szempontból a szervezet ellenálló képességét, vagy gyógyszerterelő képességét értjük alatta.

Felhasznált irodalom

Internet

Az Európai Unió hivatalos portálja:
europa.eu.int

Az Európai Unió hivatalos ifjúsági portálja:
europa.eu.int/youth

www.euvonal.hu
www.mobilitas.hu
www.salto-youth.com

A fenntartható fejlődés indikátorai - Dr. Bulla Miklós, Guzli Piroska

Fehér Könyv a környezetvédelmi felelősségről

Környezetvédelmi aktív weboldal

http://europa.eu.int/abc/history/index_hu.htm

Társadalomismeret-oktatási program a multikulturális sokszínűség és esélyegyenlőség jegyében (Citizenship Foundation, 2002) Education for Citizenship, Diversity and Race Equality: a practical guide, 2002 The Citizenship Foundation and me too. Az áttekintést összeállította Zarándy Zoltán, 2002

Az Alkotmány hivatalos magyar fordítása a Külügyminisztérium honlapján:
www.kulugyminiszterium.hu

Kiadvány

A tovább bővülő Európai Unió
Kiadja: Európai Bizottság, Luxemburg
2001.

Egészséges Környezet – Környezetbarát Közlekedés
Összeállította: Koncsikné Káli Andrea, Ványik Beatrix
Kiadja: Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
2004.

Európa 12 leckében
Készítette: Pascal Fontaine
Kiadja: Európai Bizottság Sajtó- és Tájékoztató Főigazgatóság, Brüsszel
2003.

Ifjúság 2000-2006 Program – 2fogadó Szervezet
Írta: Egry Zsuzsanna, Berencz Mercedes
Kiadja: Mobilitás, Budapest

Ifjúság 2000-2006 Program – Pályázati Útmutató
Kiadja: Mobilitás, Budapest

Vállalkozók Európában 4. szám: Hulladékgazdálkodás az Európai Unióban és Magyarországon
Szerzők: Bárczi István, Dr. Biczók Gyula, Magosány Zsuzsa, Prof. Dr. Rédey Ákos
Kiadja: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest
1999.

Vállalkozók Európában 13. szám: Veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek az Európai Unióban és Magyarországon
Szerzők: Bese Erzsébet, Markó Csaba, Pataki Gyuláné, Rónai Péter, Steiner Ferenc
Kiadja: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest
2002

Könyv
165 Ötlet nyelvtanárok számára
Gedeon Éva, N. Tóth Zsuzsa, Rádai Péter
Kiadja: Tankönyvkiadó, Budapest
1993.

A Nemek Közötti Társadalmi Egyenlőség Érvényesítésének Módszerei
Szerző: Diana Madsen
Fordította: Vas Mária, Párkányi Judit
Kiadja: Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program Irányító Hatóság, Budapest
2003

Az Európai Unió Tanácsának Irányelve a Foglalkoztatás és a Munkavégzés során alkalmazott Egyenlő Bánásmód Általános Kereteinek Létrehozásáról
Kiadja: Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, Budapest
2005.

Az Európai Unió Szociális Dimenziója
Szerkesztő: Gyulavári Tamás
Kiadja: Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest
2000.

A Befogadó Társadalom Alapja a Diszkrimináció-mentességgel Párosuló Pozitív Cselekvés
Kiadja: Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztérium, Budapest
2005.

E, mint Európa
Készítette: Madari Ákos
Jövők az új évezred Európája Alapítvány, Budapest
2002. december

Észak-Alföldi Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés 2005
Szerzők: Kollár István, Éri Olga Marianna, Kindrusz Emese
Kiadja: Mobilitás, Budapest
2005.

Európai Műhelytanulmányok 102. szám: A faji Diszkrimináció Elleni Küzdelem az Európai Unióban és az Uniós Szabályozás Átültetése Nagy-Britanniában
Szerkesztő: Bulyovkszy Csilla
Kiadja: Miniszterelnöki Hivatal és a Nemzeti Fejlesztési Hivatal
2005.

Gyémántcsiszolók – Az Észak Alföldi Regionális Ifjúsági Tanács Támogatásával Megvalósult Programok 2000-2003
Szerkesztették: Bánfalvi Győző, Hamvas László, Üveges Tamás
Kiadja: Hajdúsági Hallgatói Önkormányzatok Kulturális Egyesülete

Handouts for British History – A Study Guide and Workbook
Frank Tibor, Magyarics Tamás
Kiadja: Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
1994.

Kézikönyv az Európai Unióról
Készítette: Horváth Zoltán
Kiadja: Földkör Kiadó
2002.

Kompasz - Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéséhez
Európa Tanács Ifjúsági és Sportigazgatósága
2002: angol nyelvű
Mobilitás
2004: magyar nyelvű

Magyarország IV. és V. Kormányzati Jelentése az ENSZ Számára A Nőkkel Szemben Alkalmazott Hátrányos Megkülönböztetés Minden Formájának Kiküszöböléséről
Kiadja: Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest
2000.

Nők és Férfiak Magyarországon, 2000
Szerkesztette: Dóra Ilona, Nagy Ildikó, Polónyi Katalin
Kiadja: Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest

2001

The Practice of English Language Teaching

Jeremy Harmer

Kiadja: Longman, London

1991.

Zöld Közbeszerzés! - A környezetvédelmi Szemléletű Közbeszerzés Kézikönyve

Kiadja: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxemburg

2005.